

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU32

Terrorism

Sammanfattning

Utskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden.

Utskottet anser att regeringen bör ta initiativ till en översyn av sekretesslagstiftningen för att dels säkerställa att Säkerhetspolisen i tillräcklig omfattning har direktåtkomst till Migrationsverkets asylsystem, dels öka möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att förebygga och förhindra brott. I denna del finns det en reservation (S, C, V, MP).

Utskottet anser också att regeringen bör dels ta fram nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare, dels säkerställa att återvändare kan kallas till förhör. Även i denna del finns det en reservation (S, C, V, MP).

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om arbetet mot terrorism, i första hand med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete. Yrkandena rör bl.a. skärpta straff för terroristbrott, offentlig uppmaning till och utbildning för terrorism, finansiering av terrorism och resa i terrorismsyfte samt frågor om återvändare och om samverkan mot terrorism.

I ärendet finns totalt 18 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och fem särskilda yttranden (M, SD, V, KD, L).

Behandlade förslag

Ett femtiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden.....	8
Skärpta straff för terroristbrott.....	8
Offentlig uppmaning till och utbildning för terrorism.....	13
Finansiering av terrorism och resa i terrorismsyfte	18
Samverkan	26
Återvändare	38
Våldsbejakande organisationers verksamhet m.m.	42
Internationell samverkan	46
Motioner som bereds förenklat.....	52
Reservationer	53
1. Skärpta straff för terroristbrott, punkt 1 (M, KD)	53
2. Skärpta straff för terroristbrott, punkt 1 (SD)	53
3. Skärpta straff för terroristbrott, punkt 1 (L).....	54
4. Offentlig uppmaning till terrorism, punkt 2 (M, SD, KD).....	55
5. Förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar, punkt 3 (SD).....	55
6. Förbud mot att inneha terroristbrottsinstruktioner, punkt 4 (M).....	56
7. Finansiering av terrorism, punkt 5 (KD)	56
8. Resa i terrorismsyfte, punkt 6 (SD, L).....	57
9. Översyn av sekretesslagstiftningen, punkt 7 (S, C, V, MP).....	58
10. Nationell samordningsfunktion, punkt 8 (M)	58
11. Samverkan mellan myndigheter, punkt 9 (L)	59
12. Omhändertagande av återvändare, punkt 10 (S, C, V, MP).....	60
13. Häktning av återvändare, punkt 11 (SD)	60
14. Deltagande i våldsbejakande organisationers verksamhet m.m., punkt 12 (M, KD)	61
15. Muslimska brödrskapet, punkt 13 (SD)	61
16. Internationell samverkan mot terrorism, punkt 14 (SD)	62
17. Gemensamt agerande inom EU för lagföring av återvändare, punkt 15 (M, KD)	63
18. Europeisk samverkan mot terrorism, punkt 16 (M, C, KD, L)	63
Särskilda yttranden	65
1. Skärpta straff för terroristbrott, punkt 1 (V)	65
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (M).....	65
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (SD)	65
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (KD).....	66
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (L).....	66
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	67
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	67
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	72

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Skärpta straff för terroristbrott

1. Skärpta straff för terroristbrott

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18,

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och

2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 1 (M, KD)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (L)

Offentlig uppmaning till och utbildning för terrorism

2. Offentlig uppmaning till terrorism

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 14 och

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 4 (M, SD, KD)

3. Förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar

Riksdagen avslår motion

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15.

Reservation 5 (SD)

4. Förbud mot att inneha terroristbrottsinstruktioner

Riksdagen avslår motion

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 6 (M)

Finansiering av terrorism och resa i terrorismsyfte

5. Finansiering av terrorism

Riksdagen avslår motion

2019/20:2732 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 7 (KD)

6. Resa i terrorismsyfte

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13 och

2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 4.

Reservation 8 (SD, L)

*Samverkan***7. Översyn av sekretesslagstiftningen**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av sekretesslagstiftningen för att dels säkerställa att Säkerhetspolisen i tillräcklig omfattning har direktåtkomst till Migrationsverkets asylsystem, dels öka möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att förebygga och förhindra brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 23,

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 22 och

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 16.

Reservation 9 (S, C, V, MP)

8. Nationell samordningsfunktion

Riksdagen avslår motion

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 10 (M)

9. Samverkan mellan myndigheter

Riksdagen avslår motion

2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 1, 2 och 8.

Reservation 11 (L)

*Återvändare***10. Omhändertagande av återvändare**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör ta fram nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare och också återkomma med förslag som säkerställer att återvändare kan kallas till förhör, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 15 och

2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation 12 (S, C, V, MP)

11. Häktning av återvändare

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 20 och

2019/20:3212 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 13 (SD)

Deltagande i våldsbejakande organisationers verksamhet m.m.

12. Deltagande i våldsbejakande organisationers verksamhet m.m.

Riksdagen avslår motion

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 14 (M, KD)

13. Muslimska brödrskapet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1091 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt

2019/20:3220 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 15 (SD)

Internationell samverkan mot terrorism

14. Internationell samverkan mot terrorism

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26 och

2019/20:750 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 8–10.

Reservation 16 (SD)

15. Gemensamt agerande inom EU för lagföring av återvändare

Riksdagen avslår motion

2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 17 (M, KD)

16. Europeisk samverkan mot terrorism

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 59 och

2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 10.

Reservation 18 (M, C, KD, L)

Motioner som bereds förenklat

17. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 18 februari 2020

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Ingemar Kihlström (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Bo Broman (SD), Rasmus Ling (MP), Mikael Damsgaard (M) och Mattias Ingesson (KD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 46 motionsyrkanden från allmänna motions-tiden 2019/20. Yrkandena rör bl.a. frågor om utvidgade straffbestämmelser, skärpta straff för terroristbrott, kriminalisering av samröre med terroristorganisation och terrorismresor. Yrkandena finns i bilaga 1. Av yrkandena behandlas 13 förenklat eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Skärpta straff för terroristbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om höjda straffskalor för terroristbrott och en särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorism.

Jämför reservation 1 (M, KD), 2 (SD) och 3 (L) samt särskilt yttrande 1 (V).

Motionerna

Adam Marttinen m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2019/20:555 yrkande 18 skärpta straff för terroristbrott. Motionärerna anser att straffskalorna bör höjas för alla typer av terroristbrott.

Även i kommittémotion 2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 begärs skärpta straffskalor för brott inom terrorismområdet.

Johan Pehrson m.fl. (L) begär i kommittémotion 2019/20:3366 yrkande 5 en särskild straffskala för grova brott gällande finansiering av terrorismresor. I dag gäller samma straffskala för finansiering av en resa som för själva resan trots att kriminaliseringen av resan riktar sig mot en enskild persons resa medan finansieringen kan syfta till att möjliggöra resor för fler personer.

Bakgrund

Terroristbrott och brott med anknytning till terrorism

Terroristbrottslagen, rekryteringslagen, finansieringslagen m.m.

Bestämmelser om terroristbrott och brott med anknytning till terrorism finns främst i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terroristbrottslagen), lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen) och lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet (finansieringslagen).

Av 2 § terroristbrottslagen framgår följande:

För terroristbrott döms den som begår en gärning som anges i 3 §, om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att

1. injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp,
2. otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller

3. allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.

Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra år och högst arton år, eller på livstid.

Är brottet mindre grovt, är straffet fängelse, lägst två år och högst sex år.

Om ett högre lägsta straff för gärningen har föreskrivits i brottsbalken, gäller vad som sägs där i fråga om lägsta straff.

I 3 § terroristbrottslagen anges de gärningar som utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 §. Bland dessa gärningar finns mord (3 kap. 1 § brottsbalken) dråp (3 kap. 2 § brottsbalken), grov misshandel och synnerligen grov misshandel (3 kap. 6 § brottsbalken), människorov (4 kap. 1 § brottsbalken) och olaga frihetsberövande (4 kap. 2 § brottsbalken).

I terroristbrottslagen finns bl.a. bestämmelser om straffansvar för terroristbrott och om försök, förberedelse och stämpling till sådan brottslighet.

I rekryteringslagen regleras straffansvaret för gärningar som har samband med terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet men där straffansvaret avser ett tidigare stadium. Det gäller offentlig uppmaning, rekrytering, utbildning och resa. För dessa brott krävs att det kan bevisas att det finns en avsikt eller vetskap om att terroristbrott eller annan särskilt allvarlig brottslighet ska begås. Det krävs dock inte att brottet är preciserat i fråga om tidpunkt eller närmare tillvägagångssätt. Uppsåtet behöver alltså inte avse en viss bestämd gärning, utan det är tillräckligt att det finns uppsåt till att det förr eller senare ska begås terroristbrott eller annan särskilt allvarlig brottslighet.

Därutöver är det enligt finansieringslagen straffbart att finansiera eller försöka finansiera olika slags terroristbrottslighet. Straffansvaret omfattar också att finansiera eller försöka finansiera en terrorist eller en terroristorganisation (en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet) oavsett syftet med finansieringen. I dessa fall behöver det alltså inte finnas en avsikt att terroristbrott eller annan särskilt allvarlig brottslighet ska begås. Den kriminaliseringen tar inte heller, annat än indirekt, sikte på brottsliga gärningar utan är i stället inriktad på personer och sammanslutningar som begår vissa brott. Det är för straffansvar tillräckligt att finansieringen har skett i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas av en person eller en sammanslutning av ett visst slag.

För samtliga brott i rekryteringslagen och finansieringslagen är straffskalan fängelse i högst två år. Med undantag för resa (5 b § rekryteringslagen) och finansiering av sådan resa (3 a § finansieringslagen) finns det för brott enligt dessa lagar också en särskild straffskala för grovt brott, nämligen fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Regeringen lämnade i mars 2018 proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning. Förslagen innebär att nästan alla

straffbestämmelser i de tre särskilda lagarna (lagen [2002:444] om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, lagen [2003:148] om straff för terroristbrott och lagen [2010:299] om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet) utvidgades (bet. 2017/18:JuU35, rskr. 2017/18:390). De förslag som gäller nykriminalisering innebär bl.a. att terroristbrottet uppdaterades genom att bl.a. grovt dataintrång lades till bland de brott som under vissa förutsättningar kan vara terroristbrott. Mottagande av terroristutbildning har kriminaliserats genom den senast nämnda lagändringen, och straffansvaret omfattar även självstudier i exempelvis vapen- och sprängämnestekniker. Straffbestämmelsen om terrorismresor utvidgades så att även terrorismresor till det egna medborgarskapslandet blev straffbara. Kriminaliseringen av terrorfinansiering blev mer heltäckande. Förslagen syftar i huvudsak till att genomföra EU:s direktiv om bekämpande av terrorism och tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (2017/541).

Sedan 2014 har straffen skärpts för grovt vapenbrott och grovt brott mot tillståndsplikten för explosiva varor (prop. 2017/18:26, bet. 2017/18:JuU8, rskr. 2017/18:65). Straffskärpningarna innebär att den som misstänks för dessa brott i princip alltid ska häktas och att hemliga tvångsmedel, t.ex. avlyssning, får användas mot den som misstänks. Vidare har missbruk av svenska pass försvårats (prop. 2015/16:81, bet. 2015/16:JuU25, rskr. 2015/16:158).

Lagstiftningen om ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation

Lagförslagen i proposition 2019/20:36 Ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation innebär ett särskilt straffansvar för den som har vissa former av samröre med en terroristorganisation om gärningen är ägnad att främja, stärka eller understödja terroristorganisationen (bet. 2019/20:JuU13, rskr. 2019/20:145). De former av samröre som avses är att ta befattning med vapen, ammunition, brandfarliga eller explosiva varor eller transportmedel för en terroristorganisation, upplåta lokal eller mark till en terroristorganisation eller lämna annat liknande stöd till en terroristorganisation. Det blir straffbart att offentligt uppmana och rekrytera till samröre med en terroristorganisation, att resa utomlands i avsikt att ha samröre med en terroristorganisation samt att finansiera samröre med en terroristorganisation.

Straffskalan för brottet är fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vidare har försök till det nya brottet kriminaliserats. Därutöver föreslås att straffet för brottet olovlig värvning ska skärpas och att den straffbestämmelsen ska moderniseras. Lagändringarna träder i kraft den 1 mars 2020.

Pågående utrednings- och beredningsarbete

En ny terroristbrottslag (SOU 2019:49)

Regeringen beslutade den 9 februari 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att genomföra en systematisk översyn av den straffrättsliga lagstiftningen för att bekämpa terrorism och föreslå en ny reglering som bör samlas i ett regelverk och kunna stå sig över tid (dir. 2017:14 och 2018:21). Den nuvarande regleringen på området har tillkommit vid skilda tillfällen och återfinns i flera lagar.

Terroristbrottsutredningen (Ju 2017:03) överlämnade i november 2019 betänkandet En ny terroristbrottslag (SOU 2019:49) till regeringen. Inom ramen för det övergripande uppdraget att genomföra en översyn skulle utredningen särskilt uppmärksamma frågor om bl.a. terroristbrottets tillämpningsområde, regleringen av särskilt allvarlig brottslighet, straffskalornas utformning, kvalifikationsgrunder vid grova brott, undantag från straffansvar, grundläggande förutsättningar för brottsens tillämpning, domsrätt och följdändringar i andra författningar. Utredningen inkluderade förslagen i regeringens proposition 2019/20:36 Ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation om kriminalisering av samröre med en terroristorganisation i övervägandena och i förslaget till ny lagstiftning.

Utredningen föreslår (s. 20) att den nuvarande lagen om straff för terroristbrott, finansieringslagen och rekryteringslagen ersätts av en ny lag som samlat reglerar straffansvaret för terroristbrott samt samröre med en terroristorganisation, finansiering av terrorism, offentlig uppmaning till terrorism, rekrytering till terrorism, utbildning för terrorism och resa i terrorismsyfte. Lagen förslås innehålla definitioner av vad som avses med särskilt allvarlig brottslighet och terroristorganisationer samt bestämmelser om försvårande omständigheter, förverkande och penningbeslag. Den nya lagen föreslås benämnas terroristbrottslagen.

Utredningen föreslår vidare att maximistrafen för brott av normalgraden och minimistrafen för grova brott höjs för samtliga brott som ingår i den föreslagna lagen förutom för terroristbrottet och resebrottet. En höjning av maximistrafen för brott av normalgraden kan ge ökade möjligheter för domstolarna att göra en mer nyanserad straffmätning i det enskilda fallet. Höjningen av minimistrafen för de grova brotten återspeglar bättre dessa brottstypers allvar och innebär även en uppgradering för de grova brott som har ett straffvärde som överstiger straffminimum. Syftet är inte att höja nivån för vilka brott som ska betraktas som grova. Därutöver föreslås en generell straffskärpningsgrund som omfattar alla brott som begås med uppsåt att främja terroristbrott eller andra brott som omfattas av den föreslagna lagen.

För samtliga brott av normalgraden enligt rekryteringslagen och finansieringslagen föreskrivs i dag fängelse i högst två år. Med undantag för resa (5 b § rekryteringslagen) och finansiering av sådan resa eller av brotten offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning (3 a § finansieringslagen)

finns det för brott enligt dessa lagar också en särskild straffskala för grovt brott, fängelse i lägst sex månader och högst sex år (s. 321).

Enligt Terroristbrottsutredningens förslag (s. 321) bör straffet för brotten finansiering av terrorism, offentlig uppmaning till terrorism, rekrytering till terrorism och utbildning för terrorism vara fängelse i högst tre år. Om brottet är grovt ska straffet vara fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömningen av om finansieringsbrottet är grovt ska det särskilt beaktas om finansieringen har avsett brottslighet som innefattar fara för flera människoliv eller för egendom av särskild betydelse, om den har varit ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning, om den har avsett betydande värde eller om den på annat sätt har varit av särskilt farlig art.

Utredningen föreslår således att maximistrafen för brotten finansiering, offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning av normalgraden höjs från två till tre år (s. 322), och om brottet är grovt ska straffet vara fängelse i lägst ett och högst sex år. När det gäller brottet resa i terrorismsyfte får emellertid det nuvarande straffet fängelse i högst två år anses adekvat i förhållande till övriga brott i den föreslagna lagen och till vad straffbudet avser. Det finns enligt utredningen inte skäl att införa en grov variant av resebrottet med en strängare straffskala.

I fråga om resa konstaterar Terroristbrottsutredningen (s. 281) att den nuvarande straffnivån för resebrottet, fängelse i högst två år, bör behållas och att brottet inte bör få någon grov svårhetsgrad. Det kan då enligt utredningen framstå som inkonsekvent att finansiering av en sådan resa får en strängare straffskala. Att finansiera ett eller flera resebrott kan emellertid, särskilt om det sker organiserat eller systematiskt, enligt utredningen kräva en annan strafflatitud än max två års fängelse.

Utredningsbetänkandet remissbehandlas för närvarande. Remisstiden går ut den 17 mars 2020.

Tidigare utskottsbehandling

I justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU16 Terrorism avstyrkte utskottet motionsyrkanden om skärpt straff för terroristbrott med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkanden om skärpta straffskalor för terroristbrott konstaterar utskottet att Terroristbrottsutredningen föreslår att maximistrafen för brott av normalgraden höjs och att minimistrafen för grova brott höjs för samtliga brott som ingår i den föreslagna lagen förutom för terroristbrottet och resebrottet. Därutöver föreslås en generell straffskärpningsgrund som omfattar alla brott som begås med uppsåt att främja terroristbrott eller andra brott som omfattas av den föreslagna lagen.

Utskottet konstaterar vidare att utredningen föreslår en särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorismresor, som begärs i motion 2019/20:3366 (L) yrkande 5.

Utskottet anser inte att den beredning som pågår bör föregripas och avstyrker därför motionerna 2019/20:555 (SD) yrkande 18, 2019/20:3067 (M) yrkande 1 och 2019/20:3366 (L) yrkande 5.

Offentlig uppmaning till och utbildning för terrorism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden om förbud mot propaganda för terrorism, mot rättfärdigande av terrorhandlingar och mot att skaffa och inneha terroristbrottsinstruktioner eller publikt publicera en bild eller ett budskap som ger stöd åt en terroristorganisation.

Jämför reservation 4 (M, SD, KD), 5 (SD) och 6 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 14 begärs ett förbud mot propaganda för terrorism. Det bör utredas hur man på ett mer omfattande plan kan förhindra propaganda för terrorism eller terroristorganisationer t.ex. där gärningsmannen inte uppmanar direkt till sådan brottslighet men ändå propagerar för deltagande i organisationer som kan bedömas utgöra terroristorganisationer. I motionens yrkande 15 begärs ett förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar. Medan ett förbud mot propaganda för terrorism på ett bredare sätt kan straffa dem som uppmanar och uppmuntrar till terrorism anser motionärerna att vi även behöver titta närmare på dem som rättfärdigar terrorhandlingar.

Johan Forssell m.fl. (M) begär i kommittémotion 2019/20:3067 yrkande 8 att det övervägs att införa ett straffansvar för den som publikt publicerar en bild eller ett budskap som ger stöd åt en terroristorganisation. Det kan handla om publiceringar i sociala medier som syftar till att sprida propaganda för att visa sitt stöd. I samma motion yrkande 9 begärs ett förbud mot att skaffa och inneha terroristbrottsinstruktioner.

Bakgrund

Gällande rätt

I 3 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen) finns en bestämmelse om offentlig uppmaning att begå terroristbrott som innebär att den som i ett meddelande till allmänheten

uppmantar eller på annat sätt försöker förleda till särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

Enligt 5 § samma lag anges att den som meddelar eller försöker meddela instruktioner om tillverkning eller användning av sådana sprängämnen, vapen eller skadliga eller farliga ämnen som är särskilt ägnade att användas för särskilt allvarlig brottslighet, eller om andra metoder eller tekniker som är särskilt ägnade för sådant ändamål, döms till fängelse i högst två år, om gärningen har begåtts med vetskap om att mottagaren har för avsikt att använda instruktionerna för att begå eller på annat sätt medverka till särskilt allvarlig brottslighet.

Enligt 5 a § döms den till fängelse i högst två år som tar del av sådana instruktioner som avses i 5 § i avsikt att använda dem för att begå eller på annat sätt medverka till särskilt allvarlig brottslighet.

I proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning konstaterade regeringen att det inte behövdes någon ny lagstiftning med anledning av terrorismdirektivets (2017/541) krav på kriminalisering av offentlig uppmaning till terroristbrott. När det särskilt gäller de indirekta former av offentlig uppmaning till terroristbrott som lyfts fram i direktivet framgår det av förarbetena att sådana kan vara straffbara enligt 3 § rekryteringslagen. Där anges att ett förhållande av brottslighet i vissa fall, på samma sätt som i fråga om uppviglingsbrottet i 16 kap. 5 § brottsbalken, torde kunna anses innebära att någon uppmantar eller på annat sätt försöker förleda till särskilt allvarlig brottslighet; dock bör det iaktas betydande försiktighet vid bedömning av om ett uttryck för gillande och sympati kan anses innefatta en uppmaning till efterföljd (prop. 2009/10:78 s. 59). Även om direktivets skälskrivningar framstår som mindre återhållsamma än de svenska förarbetsuttalandena kan det enligt propositionen konstateras att det i båda fallen ytterst är fråga om vilka indirekta uttryck som kan anses innebära att någon uppmantar eller på annat sätt försöker förleda till brott (med det svenska uppmanningsbrottets terminologi) eller förespråkar utförandet av brott (med direktivets uttryckssätt).

På det område som skyddas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är 3 § rekryteringslagen inte tillämplig. En gärning som har begåtts genom något av de medier som omfattas av dessa grundlagar kan emellertid lagföras som uppvigling, som utgör ett tryckfrihetsbrott enligt 7 kap. 4 § 10 tryckfrihetsförordningen (7 kap. 5 § med de redaktionella ändringar som föreslås i prop. 2017/18:49) och ett yttrandefrihetsbrott enligt 5 kap. 1 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

Enligt riksdagens beslut med anledning av den tidigare nämnda proposition 2019/20:36 Ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation (bet. 2019/20:JuU13, rskr. 2019/20:145) är det (s. 41) straffbart att offentligt uppmana och rekrytera till samröre med en terroristorganisation. Utskottet gjorde samma bedömning som regeringen, att det inte bör straffbeläggas att meddela eller ta emot utbildning som syftar till samröre med en terroristorganisation.

Den nationella strategin mot terrorism

I regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (bet. 2015/16:JuU7) anføres att något som enligt regeringen kräver särskild uppmärksamhet är extremist- och terroristgruppers användning av internet och sociala medier för att sprida propaganda och annat material som glorifierar och uppmanar till våld, våldsbejakande ideologier och terrorism. Detta leder till att grupperna stärks och att fler personer radikaliserar och rekryteras. Den svenska grundlagen ger ett starkt skydd för yttrandefriheten. De demokratistärkande möjligheter som internet ger måste också värnas. Sverige måste vara rustat för att bemöta propaganda och antidemokratiska budskap även när de sprids på internet eller i sociala medier. Regeringen anser att det bästa sättet att bemöta propaganda för våldsbejakande extremism och terrorism är med kunskap. Statens medieråd har tidigare på uppdrag av regeringen tagit fram ett digitalt utbildningsmaterial för att öka barns och ungas medie- och informationskunnighet och därigenom stärka deras förmåga att ifrågasätta antidemokratiska och våldsbejakande budskap på internet och i sociala medier som uppmanar till hot och våld för en ideologisk sak (s. 10 f.).

Pågående utrednings- och beredningsarbete

Terroristbrottsutredningen föreslår i betänkandet En ny terroristbrottslag (SOU 2019:49 s. 23) att straffansvaret för offentlig uppmaning till terrorism ska omfatta även uppmaningar till brotten rekrytering till terrorism, utbildning för terrorism och resa i terrorismsyfte. En sådan utvidgning bidrar till att på ett mer heltäckande sätt fånga upp budskap och propaganda som har karaktären av ett allmänt stöd till terrorism, t.ex. uppmaningar att utbilda sig i olika vapen- och sprängämnestekniker för att begå terroristbrott. För brottet offentlig uppmaning till terrorism gäller också en strängare straffskala än om enbart straffbestämmelsen om uppvigling i brottsbalken skulle vara tillämplig.

Straffansvaret för utbildning för terrorism ska omfatta den som till någon annan meddelar eller försöker meddela instruktioner om tillverkning eller användning av hjälpmedel, eller om metoder eller tekniker, som är särskilt ägnade att användas vid terroristbrott, särskilt allvarlig brottslighet eller brottet finansiering av terrorism, med avsikt att instruktionerna ska användas eller med vetskap om att de är avsedda att användas för att begå eller på annat sätt medverka till sådan brottslighet, eller tar del av sådana instruktioner med avsikt att använda dem för att begå eller på annat sätt medverka till sådan brottslighet (s. 291). Utbildningsbrottet bör enligt utredningen utvidgas till att omfatta även den som meddelar instruktioner till någon med avsikt att dessa ska användas för att begå eller på annat sätt medverka till bl.a. terroristbrott (s. 23). Enligt den nuvarande lagstiftningen krävs en vetskap hos den som utbildar om att den som tar emot utbildningen har en terrorismavsikt.

Straffansvaret för att utbilda för terrorism ska enligt förslaget således även omfatta den som meddelar instruktioner med viss avsikt men inte utvidgas till

att träffa spridande av sådana instruktioner. Det ska fortfarande ställas krav på att det finns avsedda mottagare av instruktionerna (s. 295).

Vidare bör enligt utredningen den nuvarande uppräkningslistan av vissa typer av kvalificerade hjälpmedel i utbildningsbrottet ersättas av en mer generell reglering. De senare årens händelseutveckling har visat att terroristattentat kan genomföras med exempelvis flygplan eller motorfordon. Till detta kommer att det ökade beroendet av elektronisk kommunikation och digitala informations- och styrsystem har öppnat nya vägar för andra former av välplanerade terroristangrepp mot centrala samhällsfunktioner och försörjningssystem. Vid sådana attacker kan kunskaper om framtagande och användning av t.ex. datavirus eller annan programvara vara centrala för brottets genomförande. Med förebild i förberedelsebrottet i brottsbalken bör straffansvaret för utbildning därför avse hjälpmedel som är särskilt ägnade att användas vid bl.a. terroristbrott. En sådan bestämmelse är bättre anpassad till hur terroristbrottsligheten kan se ut i dag samtidigt som den även kan täcka instruktioner om sådana hjälpmedel som kan aktualiseras i framtiden.

Enligt utredningens bedömning finns det inget behov av ett särskilt straffansvar för försök, förberedelse eller stämpling till brotten offentlig uppmaning till terrorism, rekrytering till terrorism, utbildning för terrorism eller resa i terrorismsyfte (s. 303).

Förslaget till EU-förordning om att förebygga spridning av terrorisminnehåll online (COM(2018) 640) handlar om åtgärder av både behöriga myndigheter i medlemsstaterna, unionsmyndigheter (dvs. Europol) och värdtjänstleverantörer. Med värdtjänstleverantörer avses en tjänst online som innebär att innehåll som tillhandahålls av en användare lagras och att innehållet görs tillgängligt för tredje part. Youtube och Facebook är exempel på värdtjänstleverantörer, men förslaget omfattar alla värdtjänstleverantörer oavsett storlek. Den föreslagna definitionen av terrorisminnehåll omfattar information som uppviglar till, uppmuntrar eller förespråkar utförande av eller bidrag till terroristbrott, ger instruktioner om utförande av sådana brott eller främjar deltagande i en terroristgrupps verksamhet. Definitionen bygger på EU:s terrorismdirektiv (2017/541), men är vidare än det som ska utgöra olika former av straffbar terrorismpropaganda enligt direktivet. Förslaget innebär bl.a. att behöriga myndigheter kan beordra tjänstleverantörer att avlägsna terrorisminnehåll från nätet inom en timme.

Den svenska ståndpunkten till förslaget är i huvudsak att regeringen välkomnar syftet med förslaget till förordning om att förhindra spridningen av terrorisminnehåll online. Rådet antog den 6 december 2018 en allmän inriktning (15336/18) om förordningen. Europaparlamentet beslutade om sina ändringsförslag den 8 april 2019 (A8-0193/2019). Under oktober 2019 inleddes under finskt ordförandeskap trepartsförhandlingar mellan rådet och parlamentet. Utskottet har inhämtat att dessa trepartsförhandlingar kommer att fortsätta under kroatiskt ordförandeskap 2020.

Enligt uppgift från Regeringskansliet har det under de senaste åren tagits flera initiativ på EU-nivå i syfte att olagligt innehåll på internet ska tas bort i

större utsträckning. Det har gällt både egenåtgärder av värdtjänstleverantörer och bestämmelser i EU-rättsakter, t.ex. om bekämpande av terrorism. När det gäller egenåtgärder och frivilliga åtgärder har kommissionen dels tagit fram en uppförandekod om hatpropaganda, dels etablerat det s.k. EU Internet Forum när det gäller terrorisminnehåll. Båda dessa initiativ har tagits tillsammans med några av de stora värdtjänstleverantörerna, men många relevanta leverantörer har inte deltagit.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkandet En mer heltäckande terrorismlagstiftning (bet. 2017/18:JuU35) konstaterade utskottet att regeringen lämnat förslag som innebär att nästan alla straffbestämmelser i terroristbrottslagen, rekryteringslagen och finansieringslagen skulle utvidgas, bl.a. straffansvaret för rekrytering, utbildning och finansiering (rskr. 2017/18:390). Utskottet avstyrkte ett motionsyrkande om att kriminalisera rättfärdigande av terrorhandlingar med hänvisning till att de skäl som framförts inte motiverade ytterligare en begränsning av yttrandefriheten (s. 44). I samma betänkande avstyrktes även motionsyrkanden om att förbjuda propaganda för terrorism. Utskottet återopade att de gällande bestämmelserna är väl avvägda och att det bästa sättet att bemöta propaganda för våldsbejakande extremism och terrorism är med kunskap.

Utskottet anförde i betänkandet Terrorism (bet. 2018/19:JuU16) att de nuvarande bestämmelserna om propaganda för terrorism är väl avvägda och att det bästa sättet att bemöta propaganda för terrorism är med kunskap. Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det bästa sättet att bemöta propaganda för terrorism är med kunskap.

När det gäller frågan om att kriminalisera rättfärdigande av terrorhandlingar konstaterar utskottet att den svenska grundlagen ger ett starkt skydd för yttrandefriheten. Det finns dock begränsningar, t.ex. i fråga om den som uppmannar eller på annat sätt försöker förleda till särskilt allvarlig brottslighet. Utskottet anser inte att de skäl som framförts motiverar ytterligare en begränsning av yttrandefriheten.

Terroristbrottsutredningen har lämnat förslag när det gäller straffansvaret för offentlig uppmaning till terrorism som innebär att det bör omfatta även uppmaningar till bl.a. brottet utbildning för terrorism. Utredningen hänvisar till att en sådan utvidgning bidrar till att fånga upp budskap som har karaktär av ett allmänt stöd till terrorism (s. 23). Straffansvaret för utbildning ska enligt förslaget omfatta även den som till någon annan meddelar eller försöker meddela instruktioner m.m. med avsikt att de ska användas till bl.a. terroristbrott men inte utvidgas till att träffa spridande av sådana instruktioner. Utskottet anser inte att den beredning som pågår bör föregripas.

Motionerna 2019/20:555 (SD) yrkandena 14 och 15 samt 2019/20:3067 (M) yrkandena 8 och 9 avstyrks.

Finansiering av terrorism och resa i terrorismsyfte

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om utländsk finansiering av terrorism och planering av eller förberedelse till resa i terrorismsyfte.

Jämför reservation 7 (KD) och 8 (SD, L).

Motionerna

Finansiering av terrorism

I kommittémotion 2019/20:2732 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6 begärs att utländsk finansiering av extremism ska förbjudas. Det finns enligt motionärerna stater, stiftelser, organisationer och andra som har ett intresse av att destabilisera Sverige och underminera den svenska demokratin.

Resa i terrorismsyfte

I kommittémotion 2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13 begärs en utredning för att införa löpande rapporteringsplikt till polisen för personer som på sannolika skäl kan misstänkas planera en terrorresa.

Johan Pehrson m.fl. (L) begär i kommittémotion 2019/20:3366 yrkande 4 ett tillkännagivande om förberedelse till resa i terrorismsyfte. Det är enligt motionärerna en lucka i lagstiftningen att förberedelse till resa i terrorismsyfte fortfarande inte är kriminaliserat.

Bakgrund

Gällande rätt

Finansiering av terrorism

Enligt 3 § finansieringslagen döms den till fängelse i högst två år som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas

1. för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet eller försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet eller
2. av en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet.

Om brottet är grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Av 13 § förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism följer att det inom Polismyndigheten ska finnas en samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Det svenska systemet mot penningtvätt och finansiering av terrorism utgår väsentligt från internationella åtaganden. I proposition 2016/17:173 Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism föreslogs en ny lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som efter riksdagens beslut trädde i kraft den 1 augusti 2017 (bet. 2016/17:FiU32, rskr. 2016/17:341). Bestämmelserna i den nya lagen riktar i huvudsak skyldigheter mot fysiska och juridiska personer som utövar finansiell och viss annan verksamhet att förebygga, upptäcka och förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism i sin verksamhet (jfr EU-direktiv 2015/849).

Riksdagens beslut med anledning av proposition 2018/19:150 Skärpta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (bet. 2019/20:FiU15, rskr. 2019/20:38) medför ändringar i ett flertal lagar på finansmarknadsområdet och innebär åtgärder som leder till att 2018 års ändringsdirektiv till det fjärde penningtvättsdirektivet – det s.k. femte penningtvättsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/843 av den 30 maj 2018 om ändring i direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och om ändring av direktiven 2009/138/EG och 2013/36/EU) – genomförs i svensk rätt. Direktivet syftar till att förbättra det nuvarande ramverket i kampen mot penningtvätt och finansiering av terrorism, särskilt med tanke på den ökade användningen av nya tekniska tjänster och risker kopplade till virtuella valutor.

Riksdagens beslut med anledning av regeringens förslag i proposition 2018/19:125 Tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag vid tillämpning av penningtvättslagen innebär att Länsstyrelsen i Stockholms län har fått möjlighet att ingripa mot advokater, advokatbolag och personer i ett advokatbolags ledning som överträder penningtvättslagen (bet. 2019/20:JuU2, rskr. 2019/20:1). De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 november 2019.

Det ska enligt riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition 2019/20:36 Ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation vara straffbart att finansiera samröre med en terroristorganisation (bet. 2019/20:JuU13, rskr. 2019/20:145). Regeringen uttalar i propositionen att det bör vara straffbart att finansiera offentlig uppmaning och rekrytering till samröre samt att finansiera en resa i syfte att ha samröre med en terroristorganisation (s. 41). Någon lagändring behöver inte göras för att detta

ska gälla, utan det följer av att det är straffbart att finansiera brotten offentlig uppmaning, rekrytering och resa, som enligt regeringens lagförslag utvidgas så att de omfattar gärningar som syftar till samröre med en terroristorganisation (s. 47).

Resa i terrorismsyfte

Resebrottet enligt 5 b § rekryteringslagen omfattar den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land i avsikt att begå särskilt allvarlig brottslighet eller göra sig skyldig till förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet eller att meddela eller ta del av instruktioner enligt bestämmelserna om utbildning i 5 eller 5 a § samma lag. Svenska medborgares resor till Sverige är dock undantagna från straffansvar.

I proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning gör regeringen bedömningen att försök till terrorismresa är inbyggt i brottskonstruktionen (bet. 2017/18:JuU35, rskr. 2017/18:390). Regeringen konstaterar att resebrottet genom sin tidiga fullbordanspunkt i praktiken motsvarar instrumentens krav på försökskriminalisering och att det därför inte bör införas något särskilt försöksansvar (s. 65). När det handlar om att förbereda en resa i terrorismsyfte konstateras det i propositionen att straffansvaret för finansiering av terrorismresor i praktiken utgör ett slags förberedelsekriminalisering i förhållande till resebrottet. Det är därmed möjligt att använda tvångsmedel när någon finansierar en terrorismresa, även om förberedelse till resa i terrorismsyfte i sig inte är kriminaliserat. Regeringen anför bl.a. följande (s. 65):

Artikel 14.3 i terrorismdirektivet ställer krav på kriminalisering av försök till brott enligt bestämmelserna om resor för terrorismsyfte i artikel 9.1 och artikel 9.2 a. Ett krav på försökskriminalisering finns också i artikel 4.3 i tilläggsprotokollet, liksom i resolution 2178 (2014) som det svenska terrorismresebrottet infördes för att genomföra. Mot bakgrund av den tidiga fullbordanstillpunkten – brottet fullbordas redan genom att någon påbörjar en resa med den avsikt som krävs – ansåg regeringen att det är svårt att se i vilka straffvärda fall ett försök men inte ett fullbordat brott skulle föreligga. Med hänsyn till detta och till att det skulle kunna försvåra för det förebyggande arbetet gjordes bedömningen att ett särskilt ansvar för försök inte borde införas. Samma bedömning gjordes avseende förberedelse och stämpling till brott (prop. 2015/16:78 s. 40 f.) När propositionen behandlades i riksdagen avslogs ett motionsyrkande om att förberedelse till brottet skulle göras straffbart (bet. 2015/16:JuU17, rskr. 2015/16:143). Regeringen gör ingen annan bedömning än den som tidigare gjorts utan konstaterar att resebrottet genom sin tidiga fullbordanspunkt i praktiken motsvarar instrumentens krav på försökskriminalisering och att något särskilt försöksansvar därför inte bör införas.

Regeringen skriver i proposition 2019/20:36 Ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation (s. 46) att resa i syfte att ha samröre med en terroristorganisation är ett tydligt exempel på en sådan straffvärd handling som det finns anledning att motverka. Riksdagens beslut innebär därför att det ska vara straffbart att resa i syfte att ha samröre med en terroristorganisation (bet. 2019/20:JuU13, rskr. 2019/20:145).

Pågående utrednings- och beredningsarbete

En ny terroristbrottslag SOU 2019:49

Terroristbrottsutredningen föreslår som tidigare nämnts att den nuvarande lagen om straff för terroristbrott samt finansieringslagen och rekryteringslagen ersätts av en ny lag som samlat reglerar straffansvar för terroristbrott samt samröre med en terroristorganisation, finansiering av terrorism, offentlig uppmaning till terrorism, rekrytering till terrorism, utbildning för terrorism och resa i terrorismsyfte. Brotten finansiering, offentlig uppmaning, rekrytering, utbildning och resa förenklas och kompletteras.

Utredningen föreslår (s. 22) att brotten finansiering, offentlig uppmaning, rekrytering, utbildning och resa behålls i den nya lagen och betecknas finansiering av terrorism, offentlig uppmaning till terrorism, rekrytering till terrorism, utbildning för terrorism och resa i terrorismsyfte. Straffbudet krävs för att uppfylla internationella åtaganden och bidrar till att straffvärda handlingar som har anknytning till terrorism kriminaliseras på ett trovärdigt och effektivt sätt.

Kriminaliseringen av finansiering och rekrytering för att begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till bl.a. terroristbrott tas bort ur lagstiftningen (s. 23). Med det förslag till ny lag som utredningen lämnar – där brottet samröre med en terroristorganisation ingår – finns det enligt utredningen inte längre något behov av en sådan reglering för att uppfylla internationella åtaganden.

Enligt utredningens bedömning finns inget behov av ett särskilt straffansvar för försök, förberedelse eller stämpling till brotten offentlig uppmaning till terrorism, rekrytering till terrorism, utbildning för terrorism eller resa i terrorismsyfte (s. 303). De brotten utgör i sig redan straffbelagda former av förstadium till brott (s. 305). Det finns inte heller något behov av ett särskilt straffansvar för förberedelse eller stämpling till brottet finansiering av terrorism. Däremot föreslås att försök till brottet finansiering av terrorism ska vara straffbart.

Terroristbrottsutredningen föreslår (s. 300) att straffansvaret för brottet resa i terrorismsyfte ska omfatta den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land med avsikt att begå eller på annat sätt medverka till eller förbereda terroristbrott, särskilt allvarlig brottslighet eller något av brotten samröre med en terroristorganisation eller finansiering av terrorism, eller begå brottet utbildning för terrorism. Straffansvaret ska inte gälla den som är svensk medborgare och som reser eller påbörjar en resa till Sverige.

Finansiering av terrorism

Uppdrag m.m.

I mars 2018 lämnade regeringen ett regeringsuppdrag till Säkerhetspolisen, Polismyndigheten, Tullverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Centrala studiestödsnämnden och Arbetsförmedlingen att

redogöra för tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen som rör finansiering av terrorism, i den del det rör myndigheternas arbete för att säkerställa att undandragna skattemedel inte används för finansiering av terrorism, samt att analysera behovet av ytterligare åtgärder för att säkerställa hög effektivitet (Ju2018/01649). Redovisningen skulle särskilt inkludera en beskrivning av hur myndigheterna var för sig och i samverkan arbetar inom det aktuella området. Regeringen gav samtidigt Säkerhetspolisen, Polismyndigheten (finanspolisen), Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i uppdrag att återrapporera med anledning av ett tidigare regeringsuppdrag om att utveckla och stärka samverkan för att arbeta effektivare mot finansiering av terrorism (ärende Ju2016/07987/PO). Återrapporeringen skulle särskilt inkludera en beskrivning av de åtgärder som vidtagits och/eller planeras med anledning av uppdraget. Uppdragen redovisades i maj 2018.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds informationen och förslagen som lämnades i redovisningarna inom Regeringskansliet. De utvecklingsområden och åtgärdsförslag som myndigheterna pekade på träffar flera enheter och departement, och har tagits om hand av åtgärder både nationellt och på EU-nivå. Många av åtgärderna är sådana som även påverkar andra brottstyper än just finansiering av terrorism. Till exempel aktualiseras de åtgärder som riktar sig generellt mot brott mot välfärden. Det pågår utredningar eller lagstiftningsarbete inom området för bl.a. säkrare id-kort, minskade fel i folkbokföringen, säkrare system för samordningsnummer, skärpt strafflagstiftning och myndigheters ökade tillgång till information. Generellt har under senare tid även en rad åtgärder vidtagits inom området för penningtvätt och finansiering av terrorism, för att stärka såväl det straffrättsliga som det administrativa regelverket. Säkerhetspolisen kommer exempelvis att få en egen möjlighet att ställa frågor direkt till verksamhetsutövare. Finansiella företag är numera skyldiga att lämna uppgifter till brottsbekämpningen utan dröjsmål och i elektronisk form. Dessutom kommer det under 2020 att införas regler om ett nytt konto- och värdefackssystem som ger brottsbekämpande myndigheter ett effektivt verktyg för att ”följa pengarna”. Även inom andra områden än nämnda pågår arbete vid Regeringskansliet, och dialog förs med myndigheter, t.ex. när det gäller informationsutbyte, samarbetsformer mellan myndigheter och andra åtgärder.

Enligt riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition 2019/20:55 Återkoppling vid rapportering om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism och vissa andra frågor ska verksamhetsutövare enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) övervaka affärsförbindelser och enstaka transaktioner med sina kunder i syfte att kunna rapportera misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism till finanspolisen (bet. 2019/20:FiU32, rskr. 2019/20:296). Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2020.

Under hösten 2019 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att göra en analys av vilka åtgärder som kan vidtas för att stärka arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism (dir. 2019:80). Utredaren ska bl.a. analysera förutsättningarna för Finansinspektionen att effektivt utöva tillsyn på området för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och analysera förutsättningarna för banker och andra kreditinstitut samt för finanspolisen och andra brottsbekämpande myndigheter att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism inbegripet former för informationsdelning mellan institut och myndigheter. Utredaren ska vidare analysera om den befintliga tillsynsstrukturen på området är tillräckligt ändamålsenlig och lämna de förslag till författningsändringar som krävs. Uppdraget har sin grund i riksdagens tillkännagivande om att regeringen snarast ska utreda vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stärka arbetet mot penningtvätt (bet. 2018/19:FiU42, rskr. 2018/19:291). Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2020.

Finansinspektionen redovisade i november 2019 ett uppdrag som inspektionen fick i 2019 års regleringsbrev att utveckla sitt tillsynsarbete inom penningtvättsområdet. Finansinspektionen skulle redovisa riskbilden inom tillsynsobjekten i fråga om penningtvätt och finansiering av terrorism och hur samarbetet bedrivs inom Finansinspektionen och med andra nationella och internationella myndigheter och hur detta utvecklas, samt på vilket sätt myndigheten bidrar till Europeiska bankmyndighetens arbete på området.

Åklagarmyndigheten har i regleringsbrevet för 2020 fått i uppdrag att, när det gäller brott enligt lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott och lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, redovisa uppgifter om antalet misstänkta personer som har lagförts och om antalet beslut i åtalsfrågan uppdelat på beslut som innebär att åtal har väckts, åtalsunderlåtelse har meddelats, strafföreläggande har utfärdats, åtal inte har väckts på grund av att brott inte kan bevisas respektive åtal inte har väckts av andra skäl m.m.

Budgetpropositionen för 2020

Enligt 2020 års budgetproposition (prop. 2019/20:1 utg.omr. 2 s. 26) ska ett hållbart finansiellt system inte tillåta missbruk i form av penningtvätt och finansiering av terrorism. Arbetet inom området har i hög grad bedrivits internationellt, eftersom den brottslighet som systemet ska motverka ofta har gränsöverskridande inslag. Arbetet har fokuserat på att säkerställa att det internationella ramverket för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism ska vara effektivt utan att ge avkall på rättsstatens grundläggande principer. Arbetet har framför allt bedrivits inom ramen för förhandlingar i den internationella organisationen Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) och i EU. Sverige granskades av FATF under 2017 med uppföljning under 2018 (s. 30). Under 2019 genomfördes flera förändringar; bl.a. förbättrades Finansinspektionens möjligheter att utföra ägar- och ledningsprövningar i banker och andra finansiella företag i januari 2019.

Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism är en hållbarhetsaspekt som enligt budgetpropositionen för 2020 möter ökat intresse nationellt och internationellt (s. 30). FATF bekräftade i juli 2018 att Sveriges system för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism tillhör de bättre i världen genom att godkänna att Sverige flyttas till den s.k. normala uppföljningsprocessen, vilket endast tre andra medlemmar lyckats med tidigare. Tillsammans med de kvalitativa granskningar som gjorts av FATF noterar regeringen statistiken som visar att finanspolisen tar emot allt fler rapporter om misstänkta transaktioner.

För att förstärka Finansinspektionens arbete med att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism har riksdagen efter förslag från regeringen beslutat att anvisa ytterligare medel fr.o.m. 2020 (bet. 2019/20:FiU2, rskr. 2019/20:129). En tillfällig satsning på länsstyrelsernas arbete inom området som genomfördes i propositionen Vårändringsbudget för 2019 har förlängts för att stärka tillsynen mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Vidare avser regeringen att återkomma till riksdagen med förslag om att införa ett system som gör det möjligt för vissa myndigheter att få tillgång till uppgifter om bankkonton (prop. 2019/20:1 utg.omr. 3 avsnitt 3.4).

Som tidigare nämnts har riksdagen nyligen behandlat propositioner om brottsutredande myndigheters tillgång till information från finansiella företag, tillsyn över advokater och advokatbolag och skärpta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Regeringen betonar i 2020 års budgetproposition (utg.omr. 3 s. 37) att Kronofogdemyndigheten ska fortsätta att bidra i arbetet med att bekämpa organiserad brottslighet. Terroristorganisationer och enskilda med kopplingar till terrorism hittar nya och fler tillvägagångssätt för att finansiera sin verksamhet. Det kräver att myndigheterna kontinuerligt uppmärksammar risker och identifierar motåtgärder. Kronofogdemyndigheten ska därför förstärka arbetet med att förhindra och motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. Samverkan med andra är central eftersom frågorna är komplexa och berör flera myndigheter.

Utländsk finansiering

Kulturminister Alice Bah Kuhnke förklarade i en interpellationsdebatt den 27 juni 2018 om utländsk finansiering av moskéer att regeringen inte hade något pågående ärende om att förbjuda sådan finansiering (ip. 2017/18:592).

Kulturministern uttalade i november 2017 i ett svar på en skriftlig fråga om utländsk finansiering av svenska moskéer (fr. 2017/18:270) följande.

Markus Wiechel har frågat mig om regeringen har någon kontroll över hur omfattande den utländska finansieringen av moskéer är i Sverige och om jag avser att vidta några åtgärder för att förhindra att detta sker framöver. Det finns i Sverige inte någon laglig skyldighet för en ideell förening att särredovisa varifrån en intäkt kommer. Eftersom denna skyldighet inte finns saknas det uppgifter om omfattningen av utländsk finansiering. Regeringen avser inte att vidta någon åtgärd i syfte att ålägga ideella föreningar att särredovisa varifrån en intäkt kommer.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet avstyrkte i betänkandet En mer heltäckande terrorismlagstiftning (bet. 2017/18:JuU35, rskr. 2017/18:390) ett motionsyrkande om finansiering av terrorism och om förbud mot utländsk finansiering av terrorism med hänvisning till att utskottet ansåg att Sveriges åtgärder mot finansiering av terrorism, liksom mot penningtvätt, kontinuerligt har förbättrats, men att man betonade att det är viktigt att lagstiftningen fortlöpande ses över och utvecklas. Utskottet avstyrkte även ett motionsyrkande om att kriminalisera förberedelse till resa i terrorismsyfte och hänvisade till att det mot bakgrund av den tidiga fullbordanstidpunkten (när en resa påbörjats) är svårt att se behov av att kriminalisera försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott.

Utskottet vidhöll i betänkande 2018/19:JuU16 Terrorism sin tidigare inställning och konstaterade att åtgärderna mot bl.a. finansiering av terrorism har förbättrats. Man betonade dock att det är viktigt att lagstiftningen fortlöpande ses över och utvecklas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare inte funnit skäl att kriminalisera försök, förberedelse eller stämpling till resa i terrorismsyfte. Utskottet vidhåller sin uppfattning att det mot bakgrund av den tidiga fullbordanstidpunkten (när en resa påbörjats) är svårt att se behov av att kriminalisera försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott. Enligt Terroristbrottsutredningen finns inget behov av straffansvar för försök, förberedelse eller stämpling till brotten offentlig uppmaning, rekrytering eller utbildning för terrorism eller resa i terrorismsyfte.

Utskottet vill inte föregripa den pågående beredningen av Terroristbrottsutredningens förslag. Motionerna 2019/20:555 (SD) yrkande 13 och 2019/20:3366 (L) yrkande 4 avstyrks.

När det gäller det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2019/20:2732 (KD) yrkande 6 om att förbjuda utländsk finansiering av extremism konstaterar utskottet att de åtgärder som vidtagits av regeringen mot finansiering av terrorism, liksom mot penningtvätt, kontinuerligt har förbättrats. Som framgår av den lämnade redovisningen pågår ett omfattande arbete med dessa frågor, men utskottet vill framhålla att det är viktigt att lagstiftningen fortlöpande ses över och utvecklas. Utskottet ser inte skäl för att bifalla motionen. Motionen avstyrks.

Samverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av sekretesslagstiftningen för att dels säkerställa att Säkerhetspolisen i tillräcklig omfattning har direktåtkomst till Migrationsverkets asylsystem, dels öka möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter för att förebygga och förhindra brott, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden om en ny samordningsfunktion, myndighetstillhörighet för Center mot våldsbejakande extremism, regional samordning och informationsdelning.

Jämför reservation 9 (S, C, V, MP), 10 (M) och 11 (L).

Motionerna

Översyn av sekretesslagstiftningen

I kommittémotion 2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 23 framhålls att det bör bli lättare att bryta sekretess i offentlighets- och sekretesslagen. Om socialtjänsten har träffat på en person som visat tydliga tecken på radikalisering bör presumptionen vara att polisens önskemål om att en uppgift röjs väger tyngre än individens integritetsintresse om det inte är uppenbart att så inte är fallet.

Enligt kommittémotion 2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 22 bör Säkerhetspolisen ges direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem. Detta bör tydliggöras i lag.

Johan Forssell m.fl. (M) begär i kommittémotion 2019/20:3067 yrkande 16 att sekretesslagstiftningen ses över så att fler aktörer ska kunna förhindra brott i större utsträckning än i dag.

Samverkan

Enligt kommittémotion 2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10 bör en ny nationell samordningsfunktion införas för att stärka samordningen mellan Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket i ärenden som rör terrorism. Uppgiften ska bl.a. vara att driva på så att relevant lagstiftning används för att säkerställa att potentiella terrorister inte får uppehållstillstånd eller medborgarskap och så att tidigare meddelade uppehållstillstånd återkallas.

Johan Pehrson m.fl. (L) begär i kommittémotion 2019/20:3366 yrkande 1 att myndighetstillhörigheten för det nationella centret mot våldsbejakande extremism utvärderas. Den nationella stödfunktionen mot våldsbejakande extremism borde enligt motionärerna ha lagts under Polismyndigheten. I motionens yrkande 2 begärs en analys av hur den regionala samordningen mot

radikalisering kan stärkas. En ny funktion bör införas på regional nivå för att ta fram lägesbilder, göra riskbedömningar och samordna de insatser som kan behövas på grund av varningssignaler som har fångats upp av olika samhällsaktörer som socialtjänst, skola, polis och säkerhetspolis. I motionens yrkande 8 yrkas på ett tillkännagivande om informationsdelning. Säkerhetspolisen förmedlar relevant information om personer som återvänt från konfliktområden till Polismyndigheten, men informationen förs inte vidare ned till rätt nivå i organisationen.

Bakgrund

Sekretesslagstiftningen

Bestämmelser om behandling av personuppgifter och regler till skydd för den personliga integriteten finns på såväl internationell som nationell nivå. På internationell nivå finns bestämmelser i form av olika internationella konventioner och rekommendationer samt regleringen inom EU. På nationell nivå finns regler dels i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, dels i EU:s personuppgiftsförordning, The General Data Protection Regulation (GDPR).

Regler om utlämnande av uppgifter från en myndighet till en annan finns både i OSL och i myndigheternas registerförfattningar. För att myndigheter ska kunna utbyta information krävs dels att informationen inte omfattas av sekretess eller att sekretessen kan brytas, dels att bestämmelser om behandling av personuppgifter i myndigheternas registerförfattningar ger stöd för att uppgifter kan lämnas ut.

Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) har varje svensk medborgare rätt att ta del av allmänna handlingar. Rätten att ta del av allmänna handlingar får begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till vissa angivna intressen, bl.a. rikets säkerhet eller dess förhållanden till en annan stat eller mellanfolklig organisation, intresset av att förebygga eller beivra brott eller skyddet för en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden (2 kap. 2 § TF). En sådan begränsning ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag (OSL) eller, om det i visst fall är lämpligare, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till.

När det gäller sekretess mellan myndigheter bör följande nämnas. OSL reglerar inte bara begränsningarna av rätten att ta del av allmänna handlingar utan också den tystnadsplikt som gäller i det allmännas verksamhet. Sekretess innebär ett förbud mot att röja en uppgift, oavsett om det sker genom utlämnande av en handling, genom att uppgiften röjs muntligen eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL). Sekretessen innebär således dels handlingssekretess, dels tystnadsplikt. Sekretess gäller såväl mot enskilda som mot andra myndigheter.

En grundläggande princip i OSL är att sekretess som huvudregel inte följer med en uppgift när den lämnas till en annan myndighet. Om en sekretessreglerad uppgift lämnas från en myndighet till en annan gäller sekretess för

uppgiften hos den mottagande myndigheten antingen om sekretess följer av en s.k. primär sekretessbestämmelse, som är tillämplig hos den myndigheten, eller om sekretess följer av en bestämmelse om överföring av sekretess. Om ingen av dessa förutsättningar är uppfylld blir uppgiften offentlig hos den mottagande myndigheten. Motsvarande gäller om en myndighet har direktåtkomst till sekretessreglerade uppgifter hos en annan myndighet (7 kap. 2 § OSL). I det fallet gäller dock en generell bestämmelse om överföring av sekretess (11 kap. 4 § OSL).

Syftet med sekretess mellan myndigheter är i första hand att värna den enskildes integritet. Samtidigt har myndigheter behov av att utbyta information med varandra. Sedan länge har det också ansetts vara en självklar princip att myndigheter är skyldiga att samarbeta och bistå varandra i den utsträckning som det kan ske. Principen kommer till uttryck i bl.a. 6 § förvaltningslagen (1986:223) där det föreskrivs att varje myndighet ska hjälpa andra myndigheter inom ramen för den egna verksamheten. Vidare föreskrivs i 6 kap. 5 § OSL att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna uppgifter som den förfogar över, om inte uppgifterna är sekretessbelagda eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Denna föreskrift om informationsskyldighet mellan myndigheter kan ses som en precisering av den allmänna samverkansskyldighet som gäller enligt förvaltningslagen.

För att tillgodose myndigheternas informationsbehov finns i OSL flera undantag från sekretessen mellan myndigheter, s.k. sekretessbrytande bestämmelser. Sådana bestämmelser finns även i andra författningar som OSL hänvisar till eller i form av lag- eller förordningsreglerad uppgiftsskyldighet för en myndighet, då 10 kap. 28 § OSL blir tillämplig. De sekretessbrytande bestämmelserna har utformats efter en intresseavvägning mellan myndigheternas behov av att utbyta uppgifter och det intresse som den aktuella sekretessbestämmelsen avser att skydda.

I OSL finns även sekretessbrytande bestämmelser och undantag från sekretess. Den enskilde kan själv förfoga över sekretess som gäller till skydd för honom eller henne, om inte annat anges i OSL. Sekretess till skydd för den enskilde gäller nämligen enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 1 § OSL som huvudregel inte i förhållande till den enskilde själv. Detta innebär att sekretessbelagda uppgifter som annars inte skulle få lämnas till en myndighet kan överlämnas till en annan myndighet om den enskilde samtycker till uppgiftslämnandet.

Socialnämnden har ett särskilt samverkansansvar, som t.ex. kan gälla polisen och hälso- och sjukvården (5 kap. 1 a § socialtjänstlagen [2001:453]). Ett exempel på myndighetsöverskridande samverkan är arbetet i sociala insatsgrupper för att förebygga att unga fastnar i kriminalitet. Inom dessa grupper samarbetar socialtjänsten med Polismyndigheten och andra berörda myndigheter på kommunal nivå för att hjälpa unga som riskerar att bli kriminella. Syftet är att på individnivå göra det möjligt att samordna hjälp och stöd från berörda myndigheter och övriga aktörer under ledning av

socialtjänsten. Informationsutbytet mellan aktörerna möjliggörs till stor del genom samtycke från den enskilde.

Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att utvärdera arbetet med sociala insatsgrupper. Socialstyrelsen bedömer att socialtjänsten behöver nationellt stöd i handläggningen av ärenden där barn eller ungdomar misstänks ha begått brott och i bedömningen av risk- och skyddsfaktorer runt normbrytande beteende. Socialstyrelsen har genomfört en förstudie och bedömer att fortsatt arbete, bl.a. en omarbetning av handboken Barn och unga som begår brott, bör inledas. Detta arbete kommer att slutredovisas i mars 2020 och kommer därefter att spridas som ett sammanhållet stöd till socialtjänsten.

Socialtjänsten kan även utan samtycke under vissa förutsättningar föra över information till polisen för att förhindra eller förebygga att en person som är under 21 år begår brott. Enligt 10 kap. 18 a § OSL gäller följande.

Sekretessen enligt 26 kap. 1 § hindrar inte att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt 21 år lämnas till Polismyndigheten, om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet, om uppgiften kan antas bidra till att förhindra det, och om det med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

En uppgift som angår misstanke om ett begånget brott får dock lämnas endast under de förutsättningar som i övrigt anges i denna lag.

Enligt 10 kap. 24 § OSL hindrar sekretess normalt inte att en uppgift som angår misstanke om ett brott lämnas till t.ex. Polismyndigheten, om fängelse är föreskrivet för brottet och påföljden kan antas bli annan än böter. Det gäller dock inte för bl.a. uppgifter som omfattas av socialtjänstsekretess. För sådana uppgifter gäller enligt 10 kap. 23 § OSL i stället ett krav på att det ska röra sig om misstanke om ett brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år. För uppgifter som gäller försök till brott är huvudregeln ett krav på två års fängelse i straffskalan för att de ska få lämnas ut.

Enligt den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Detsamma gäller överlämnande av uppgifter mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet.

Vissa sekretessbestämmelser har ansetts särskilt angelägna att upprätthålla gentemot andra myndigheter, t.ex. socialtjänstsekretessen (26 kap. 1–6 §§ OSL). Dessa områden är därför undantagna från generalklausulens tillämpningsområde. En förutsättning för att generalklausulen ska vara tillämplig är att utlämnandet inte strider mot en sådan specialreglering av uppgiftslämnandet i fråga som finns i lag eller förordning.

Enligt 10 kap. 28 § OSL hindrar sekretess inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

För Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och andra myndigheter finns en särskild bestämmelse om att göra s.k. orosanmälningar till socialtjänsten när

barn far illa (14 kap. 1 § socialtjänstlagen). Denna anmälningsskyldighet bryter sekretessen mellan myndigheter (10 kap. 28 § OSL).

I proposition 2017/18:36 Ett mer effektivt informationsutbyte vid Nationellt centrum för terrorhotbedömning föreslog regeringen lagändringar för att få ett mer effektivt informationsutbyte vid centrumet (bet. 2017/18:JuU9, rskr. 2017/18:143). Lagändringarna, som trädde i kraft den 1 mars 2018, ger Säkerhetspolisen, Försvarets radioanstalt och Försvarsmakten möjlighet att, inom ramen för samarbetet vid Nationellt centrum för terrorhotbedömning, lämna ut uppgifter till varandra elektroniskt genom direktåtkomst. Direktåtkomsten ska inte omfatta fler uppgifter än vad myndigheterna kunde lämna ut till varandra före lagändringarna. Syftet med förslaget var att effektivisera det informationsutbyte som sedan tidigare förekommit inom samarbetet för att skapa bättre förutsättningar för myndigheterna att göra korrekta bedömningar av terrorhot i rätt tid.

Som tidigare nämnts i detta betänkande har riksdagen beslutat enligt förslagen i tre propositioner som bl.a. behandlar brottsutredande myndigheters tillgång till information från finansiella företag.

Nationellt center mot våldsbejakande extremism m.m.

Nationellt center mot våldsbejakande extremism (CVE) inrättades 2018 vid Brottsförebyggande rådet (Brå), en myndighet under Justitiedepartementet som har hand om övrig brottsbekämpning och brottsförebyggande verksamhet. Det nationella centret har tre huvudsakliga uppgifter, nämligen insatsteam för handfast operativt stöd till kommuner, ökad kunskap om extremismens drivkrafter och uttryck och samordning av nationella insatser.

CVE ska stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Centret har till uppgift att främja utvecklingen av förebyggande arbete på nationell, regional och lokal nivå. Centret ska också verka för en högre grad av samordning och effektivitet i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism samt samla in och sprida kunskap om förebyggande av våldsbejakande extremism.

Kriminalvården skrev i en delredovisning den 25 mars 2019 av ett uppdrag att utveckla och långsiktigt förankra arbetet mot våldsbejakande extremism (Ju2016/06988/KRIM) att Kriminalvården har löpande samverkan med främst Säkerhetspolisen, Polismyndigheten och Migrationsverket i frågor som rör våldsbejakande extremism. Tillsammans med Polismyndigheten, Statens institutionsstyrelse och Migrationsverket ingår Kriminalvården i en arbetsgrupp för att förebygga radikaliseringsmiljöer.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 s. 27) skriver regeringen att CVE har uppdraget att stärka och utveckla det kunskapsbaserade arbetet med förebyggande åtgärder nationellt, regionalt och lokalt samt att ge behovsanpassat stöd till yrkesverksamma. CVE har under sitt första år arbetat med att kartlägga behov och kunskapsluckor. Dialoger har förts med

lokala, regionala och nationella aktörer inom kommunerna, staten och civilsamhället, andra relevanta institutioner och religiösa samfund.

Under 2018 besökte centrets personal ett trettiotal kommuner. Stödet till kommunerna har främst inneburit att bistå dem i arbetet med att ta fram en lägesbild, utveckla samverkan mellan aktörer på området och sprida kunskap. Olika myndigheter har ansvar för centrala delar, som lagstiftning, vägledning och kunskapsspridning. I arbetet med att stötta lokala aktörer har centret som uppgift att verka för en högre grad av samordning mellan olika insatser och uppdrag. CVE har därför inrättat ett nätverk av 14 nationella myndigheter.

Utöver det arbete som CVE bedriver har myndigheter specifika uppdrag (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 s. 28). Kriminalvården har under de senaste åren stärkt och integrerat arbetet mot våldsbejakande extremism i sitt säkerhetsrelaterade och återfallsförebyggande arbete. Arbetet fortsatte under 2018 och myndigheten har redovisat sina insatser till regeringen (Ju2019/01233/KRIM). Kriminalvården har t.ex. utvecklat en grundläggande webb utbildning för personal som kommer att omfatta återvändare, kopplingen mellan våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet samt ensamagerande gärningspersoner. Myndigheten har också initierat en försöksverksamhet med kognitiv beteendeterapi riktad till klienter med kopplingar till våldsbejakande extremism.

Digitala plattformar spelar i dag en viktig roll i spridandet av våldsbejakande extremistisk propaganda. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har ett pågående uppdrag att kartlägga och analysera dessa budskap och att utveckla nya verktyg för analys. I februari 2019 lämnade FOI rapporten Ensamagerande våldsverkare – profiler, riskbedömningar och digitala spår. Utöver en genomgång av forskning om ensamagerande innehåller rapporten ett förslag på textanalysverktyg för riskbedömning av skriftlig kommunikation som nu prövas av olika myndigheter (Ju2018/04935/KRIM). Verktyget är tänkt att användas som komplement till andra riskbedömningar och syftar till att utveckla arbetet med att identifiera potentiella ensamagerande gärningspersoner.

Statens skolverk (Skolverket) har redovisat uppdrag om skolans roll i arbetet mot våldsbejakande extremism samt utvecklat stöd för lärare när det gäller att möta intolerans i klassrummet (U2018/03702/S). Av Skolverkets redovisning framgår att skolans främsta roll i arbetet mot våldsbejakande extremism är det demokratistärkande arbetet med alla elever. På individnivå har skolans personal en skyldighet att göra en orosanmälan till socialnämnden om de misstänker att barn far illa.

Samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 s. 176) framgår att Finansinspektionen tillsammans med 15 andra myndigheter deltar i den samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av

terrorism som sedan 2018 finns inom Polismyndigheten. Samordningsfunktionens första nationella riskbedömning publicerades i juni 2019 och kommer årligen att uppdateras framöver (jfr förordningen [2017:675]) om ändring i förordningen [2009:92] om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism).

Regeringen har beslutat om olika uppdrag för att utveckla arbetet inom Säkerhetspolisen och Polismyndigheten och dessas samverkan. Polismyndigheten har numera en särskild funktion med ett processansvar för att säkerställa att målen i strategin mot terrorism nås, nämligen det nationella taktiska rådet (bet. 2018/19:JuU16).

För att stärka tillsynen mot penningtvätt och finansiering av terrorism har riksdagen beslutat att öka anslaget till länsstyrelserna och Finansinspektionen. Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län har tillsynsansvar för många av de aktörer som omfattas av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. För att länsstyrelserna bättre ska kunna genomföra sin tillsyn, och eftersom de föreslagits få utökade uppgifter på området (prop. 2018/19:125 och 2018/19:150), beslutades att anslaget ska öka. Även Finansinspektionens arbete har förstärkts (prop. 2019/20:1 utg.omr. 1 s. 35, bet. 2019/20:FiU2, rskr. 2019/20:129).

Pågående utrednings- och beredningsarbete

Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism m.m.

Regeringen gav den 22 juni 2017 en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag till förändringar av de regler om sekretess och informationsutbyte som gäller för bl.a. Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen i arbetet mot terrorism (dir. 2017:75). Utredningen redovisade i augusti 2018 utredningsbetänkandet Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism (SOU 2018:65). I betänkandet redovisas att huvuduppdraget varit att se över den rättsliga regleringen av det informationsutbyte som behöver äga rum mellan samverkande aktörer i arbetet mot terrorism, i huvudsak på den lokala nivån. Arbetet som bedrivs på lokal nivå i dag handlar främst om förebyggande av våldsbejakande extremism. Detta arbete är i hög grad kopplat till det arbete som tidigare bedrivits av den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism och som nu bedrivs av CVE.

Utredningen lämnar bl.a. förslag som gäller utlämnande av sekretessbelagd information från Polismyndigheten. Enligt utredningen är generalklausulen och övriga befintliga sekretessbrytande undantag inte tillräckliga för att möjliggöra sådan informationsdelning från Polismyndigheten till kommunala myndigheter inom socialtjänsten som behövs och är befogad i det förebyggande arbetet mot terrorism. Utredningen föreslår därför att det införs ett sekretessbrytande undantag i förhållande till 35 kap. 1 § OSL för att Polismyndigheten inom ramen för det förebyggande arbetet mot terrorism ska kunna lämna ut uppgifter till en kommunal myndighet inom socialtjänsten som

kan antas behöva uppgifterna i sin verksamhet, om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att uppgifterna lämnas ut. Genom den föreslagna bestämmelsen utvidgas Polismyndighetens möjligheter att lämna ut uppgifter till socialtjänsten om bl.a. vuxnas kopplingar till våldsbejakande extremism och terrorism. Med hjälp av denna information kan socialtjänsten åtminstone erbjuda dessa vuxna hjälp och stöd samt utföra ett uppsökande arbete. Socialtjänsten har också ett gott sekretesskydd för de överlämnade uppgifterna.

I betänkandet föreslås även att det införs en ny sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. OSL som medför att myndigheterna inom socialtjänsten får möjlighet att lämna sekretessbelagda uppgifter som angår även misstankar om begångna brott enligt rekryteringslagen och finansieringslagen samt begången förberedelse och stämpling till terroristbrott enligt terroristbrottslagen till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Utredningen föreslår vidare ett återinförande av den möjlighet som myndigheterna inom socialtjänsten tidigare hade att i brottsförebyggande syfte lämna ut uppgifter till Säkerhetspolisen om en enskild som inte har fyllt 21 år med stöd av 10 kap. 18 a § OSL. Betänkandet har remissbehandlats.

I maj 2018 redovisades betänkandet Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37). I betänkandet föreslås bl.a. att en ny sekretessbrytande bestämmelse ska införas i 10 kap. 18 b § OSL för att förebygga allvarlig brottslighet mot person, med innebörden att socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska ha en möjlighet att lämna uppgifter om en enskild till Polismyndigheten. En första förutsättning för att uppgifter ska få lämnas ut enligt förslaget är att det finns en risk för att en person ska begå brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken. Riskbedömningen måste grundas på konkreta omständigheter, men det krävs inte att brottsligheten kan preciseras exakt. Sekretessbelagda uppgifter ska vidare bara få lämnas till polisen om det kan antas ge viss effekt. Uppgifter bör således bara få lämnas till polisen om det kan antas att uppgifterna kan bidra till att förhindra att personen i fråga kommer att begå vissa allvarligare brott mot en person. I enlighet med andra sekretessbrytande regler ska det enligt förslaget inte finnas någon skyldighet för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att delge polisen uppgifter i dessa fall. Socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska genom en samlad bedömning själva avgöra om det är lämpligt att sekretessen bryts. Enligt utredaren kan en dylik sekretessbrytande bestämmelse också användas vid misstanke om att personer som söker hjälp planerar att utföra terrordåd. Betänkandet har remitterats, och förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Inrikesminister Mikael Damberg redovisade bl.a. följande i ett svar den 6 november 2019 på skriftlig fråga 2019/20:294 om huruvida riksdagen kan förvänta sig att ministern och regeringen presenterar förslag för hur myndigheter på ett mer effektivt sätt ska kunna dela sekretessbelagd information sinsemellan i syfte att förebygga och bekämpa terrorism:

Regeringen har den 31 oktober i år, i enlighet med ett av förslagen från Utredningen om informationsutbyte vid samverkan mot terrorism, beslutat en förordningsändring som innebär att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen på begäran ska få tillgång till uppgifter om trängselskatt vid t.ex. ett terroristattentat. Utredningens övriga förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Ambitionen är att en lagrådsremiss ska presenteras i vinter.

I Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (skr. 2014/15:146), fastslås att en förutsättning för att det förebyggande arbetet mot terrorism ska bli framgångsrikt är att relevanta myndigheter och aktörer samverkar och får del av den information som krävs för att de ska kunna bidra i arbetet. I strategin konstaterar regeringen vidare att det, på det förebyggande området, är tydligt att aktörer som inte har uttalade uppdrag att arbeta mot terrorism har en central roll i arbetet med att motverka radikaliserings och därmed förebygga terrorism.

Regeringen ser det som mycket angeläget att nuvarande sekretesslagstiftning inte innebär omotiverade begränsningar i informationsutbytet vid samverkan mot terrorism. Det är också viktigt att berörda myndigheter och aktörer har kunskap om vilka åtgärder de kan vidta med anledning av den information som de tar del av. Min bild är att kunskapsnivån hos yrkesverksamma på lokal nivå har höjts genom Center mot våldsbejakande extremismns arbete med att ge vägledning, t.ex. om hur de kan ta fram lägesbilder, tillämpa lagstiftningen och göra olika insatser.

Det finns heller inga vattentäta skott mellan det förebyggande arbetet mot terrorism och övrigt brottsförebyggande arbete. Det är därför i detta sammanhang också värt att nämna att regeringen den 10 oktober i år gav Brottsförebyggande rådet i uppdrag att undersöka förutsättningarna att dela information mellan olika aktörer i arbetet med att förebygga brott. Uppdraget syftar till att ge kunskap om förutsättningarna att dela uppgifter mellan olika aktörer är tillräckliga för ett effektivt brottsförebyggande arbete och att belysa vad som annars krävs för att tillgodose sådana behov på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt.

Samverkan m.m.

Regional samordning

Som ett led i länsstyrelsernas arbete med krisberedskap (Ku2015/00009/DISK) har Länsstyrelsen i Dalarnas län i uppdrag att utveckla arbetsformer för att motverka sociala risker med fokus på rasism och extremism. Inom ramen för detta arbete redovisade länsstyrelsen den 19 juni 2019 ett förslag till regional samordning för arbete mot våldsbejakande extremism till Arbetsmarknadsdepartementet. Enligt länsstyrelsen finns det ett behov av regional samordning, en länk mellan CVE och kommuner och andra aktörer på lokal och regional nivå. Enligt förslaget har länsstyrelserna utarbetade kanaler och forum inom flera områden på nationell, regional och kommunal nivå, och de har möjlighet att initiera och samordna kommunöver-skridande insatser. Länsstyrelsen i Dalarnas län föreslår därför att en samordningstjänst inrättas hos länsstyrelserna för att stärka det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Förslaget kommer enligt uppgift från Justitiedepartementet att beredas inom Regeringskansliet.

Säkerhetspolisen och Migrationsverket

Utskottet har tidigare redovisat att Säkerhetspolisen och Migrationsverket sedan 2015 har utvecklat och fördjupat sin samverkan för att öka förmågan att upptäcka potentiella hot (bet. 2018/19:JuU16). Ett system med automatiserad säkerhetsscreening infördes under 2017, och Säkerhetspolisen har även fått en utökad direktåtkomst till Migrationsverkets utlänningsdatabas. Direktåtkomsten får användas i säkerhetsärenden och potentiella säkerhetsärenden.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet har Säkerhetspolisen i en skrivelse framfört att de behöver direktåtkomst till Migrationsverkets personuppgifter även i sin brottsbekämpande verksamhet. Migrationsverket har i en skrivelse till Justitiedepartementet framfört att det finns ett stort behov av utökad direktåtkomst för Säkerhetspolisen även i ärenden som avser vidarebosättning och omplacering av flyktingar och andra skyddsbehövande. Dessa skrivelser bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Regeringen skriver i proposition 2019/20:64 Hemlig dataavläsning att de brottsbekämpande myndigheterna för närvarande har flera hemliga tvångsmedel till sitt förfogande men att den tekniska och samhällsliga utvecklingen har medfört svårigheter att använda dessa tvångsmedel. Informationen som ska avlyssnas, övervakas eller beslagtas är ofta krypterad, och de brottsbekämpande myndigheterna har ingen faktisk möjlighet att bryta eller kringgå sådan kryptering. Kriminella hittar även metoder för att på andra sätt undkomma vissa hemliga tvångsmedel. Regeringen föreslår därför att de brottsbekämpande myndigheterna får möjlighet att använda ett nytt hemligt tvångsmedel vid misstankar om allvarlig brottslighet. Det nya tvångsmedlet ska kunna användas under en förundersökning, i underrättelseverksamhet och vid särskild utlänningskontroll. Möjligheten till hemlig dataavläsning ska enligt förslaget införas genom en särskild, tidsbegränsad lag. Den nya lagen och följdändringar föreslås träda i kraft den 1 mars 2020. Utskottet har den 13 februari 2020 ställt sig bakom regeringens förslag, med den ändringen att lagen ska träda i kraft den 1 april 2020 (bet. 2019/20:JuU19).

Informationsdelning m.m.

Genom beslut den 10 oktober 2019 gav regeringen Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att undersöka förutsättningarna att dela information mellan olika aktörer i arbetet med att förebygga brott och att vid behov lämna förslag till åtgärder. I uppdraget ingår att mer allmänt belysa behov av och förutsättningar för att dela uppgifter om individer och brott samt andra uppgifter som är av betydelse för det lokala brottsförebyggande arbetet. Uppdraget ska ha huvudfokus på informationsdelning mellan polisen och kommuner, men bör i möjligaste mån även omfatta en analys av vilka behov som finns av informationsdelning med andra aktörer. I regeringsbeslutet anges att en särskild utredare nyligen har lämnat förslag i fråga om informationsutbytet vid samverkan mot terrorism mellan bl.a. Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen (SOU 2018:65) som nämnts tidigare. Brå ska i tillämpliga delar beakta utredningens förslag. Uppdraget till

Brå ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 1 december 2020.

I Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2019 och 2020 har regeringen gett myndigheten i uppdrag att redovisa antalet misstänkta personer som lagförts och antalet beslut i åtalsfrågan när det gäller terroristbrottslighet samt att beskriva eventuella svårigheter och utmaningar med att utreda och lagföra terroristbrottslighet. Av Åklagarmyndighetens årsredovisning för 2018 framgår att alla brottsmisstankar om terrorism och finansiering av terrorism hanteras vid riksenheten för säkerhetsmål och att Åklagarmyndigheten har stärkt sin beredskap för att ta hand om utredningar av terroristbrottslighet (jfr bet. 2018/19:JuU16).

Justitieutskottet redovisade vid riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen för 2020 (bet. 2019/20:JuU1) att regeringen pekar på att bekämpandet av terrorism är ett ansvar för hela samhället och att samverkan mellan ansvariga aktörer är en förutsättning för att arbetet ska bli framgångsrikt. Det är även av största vikt att Sverige har en bred och effektiv terrorismlagstiftning. Utskottet ser positivt på det arbete som bedrivs på området. Utskottet delar regeringens uppfattning att det förebyggande arbetet mot radikaliserings-, våldsbejakande extremism och terrorism är särskilt viktigt och att arbetet behöver förstärkas.

Tidigare utskottsbehandling

Justitieutskottet avstyrkte i betänkande 2017/18:JuU35 ett motionsyrkande om att införa en ny sorts samordningsfunktion för att stärka samordningen mellan Säkerhetspolisen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Migrationsverket och andra berörda myndigheter. Utskottet ansåg inte att det framkommit någon omständighet som gav riksdagen anledning att ta något sådant initiativ.

I samma betänkande avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att Säkerhetspolisen ska få tillgång till Migrationsverkets asylsystem. Utskottet hänvisade till sitt tidigare ställningstagande vid behandlingen av ett liknande motionsyrkande i betänkande 2016/17:JuU18 där utskottet motiverade sitt ställningstagande bl.a. med att frågan utreddes av de båda myndigheternas rättsavdelningar under Justitiedepartementets överinseende (rskr. 2016/17:223).

Utskottet vidhöll i betänkande 2018/19:JuU16 Terrorism sin tidigare inställning och konstaterade att utskottet tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att inrätta en ny sorts nationell samordningsfunktion.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan pågår det på flera håll arbeten för att förbättra möjligheterna för myndigheter att utbyta information. Detta är bra men enligt utskottets mening inte tillräckligt.

För att ge Säkerhetspolisen bättre möjligheter att utreda möjliga säkerhetsshot bör man säkerställa att myndigheten ges direktåtkomst till

Migrationsverkets asylsystem. Det är därför viktigt att beredningen av skrivelserna från Migrationsverket respektive Säkerhetspolisen i denna fråga bedrivs skyndsamt och att den leder fram till åtgärder som tillgodoser detta. Utskottet anser vidare att myndigheter i större utsträckning än i dag borde kunna utbyta information för att förebygga och förhindra brott utan att hindras av sekretessregler. Detta gäller inte minst vid informationsutbyte mellan Säkerhetspolisen och kommuner i arbetet mot radikaliserings.

Utskottet anser mot denna bakgrund att regeringen bör ta initiativ till en översyn av sekretesslagstiftningen för att dels säkerställa att Säkerhetspolisen i tillräcklig omfattning har direktåtkomst till Migrationsverkets asylsystem, dels öka möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter för att förebygga och förhindra brott. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2019/20:553 (SD) yrkande 23, 2019/20:555 (SD) yrkande 22 och 2019/20:3067 yrkande 16.

Finansinspektionen deltar tillsammans med 15 andra myndigheter i den samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som sedan 2018 finns inom Polismyndigheten. Som framgår ovan har utskottet tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att inrätta en ny sorts nationell samordningsfunktion som föreslås i motion 2019/20:3067 (M) yrkande 10. Utskottet anser inte att det i detta ärende har framkommit några omständigheter som ger anledning för riksdagen att ta ett nytt initiativ. Motionsyrkandet avstyrks.

CVE inrättades 2018 vid Brå, som är en myndighet under Justitiedepartementet som har hand om övrig brottsbekämpning och brottsförebyggande verksamhet. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom ett tillkännagivande om en utvärdering av myndighetstillhörigheten för det nationella centret och avstyrker därmed motion 2019/20:3366 (L) yrkande 1.

Som framgått ovan har Länsstyrelsen i Dalarnas län lämnat ett förslag till regional samordning för arbete mot våldsbejakande extremism som innebär att en samordningstjänst inrättas hos länsstyrelserna för att stärka det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Förslaget bereds nu inom Regeringskansliet.

Brå har i uppdrag att undersöka förutsättningarna att dela information mellan olika aktörer i arbetet med att förebygga brott och att vid behov lämna förslag till åtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2020.

Utskottet vill inte föregripa den beredning som pågår och avstyrker motion 2019/20:3366 (L) yrkandena 2 och 8.

Återvändare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen dels bör ta fram nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare, dels bör säkerställa att återvändare kan kallas till förhör, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om häktning av återvändare.

Jämför reservation 12 (S, C, V, MP) och 13 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 20 och motion 2019/20:3212 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5 ska alla som befunnit sig i terroristkontrollerade områden eller som kan misstänkas ha haft något med terrorgrupper att göra systematiskt kunna häktas och utredas så snart de återvänder.

Johan Forssell m.fl. (M) begär i kommittémotion 2019/20:3067 yrkande 15 att nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare ska tas fram. Säkerhetspolisen bör få möjlighet att kalla varje person som rest för att ansluta sig till en terroristorganisation till förhör. I dag krävs det att det pågår en förundersökning av ett brott där den som återvänt figurerar i utredningen.

I kommittémotion 2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 yrkas på ett tillkännagivande om brottsutredning av s.k. återvändare. Många som deltagit i terrorgruppers verksamhet har nu återvänt till Sverige. Det är viktigt att samtliga utreds för brott.

Bakgrund

Som nämnts tidigare har CVE vid Brå uppdraget att stärka och utveckla det kunskapsbaserade arbetet med förebyggande åtgärder nationellt, regionalt och lokalt samt att ge behovsanpassat stöd till aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism. I detta arbete har behovet av ett förstärkt stöd till individrelaterade åtgärder gentemot t.ex. avhoppare och återvändare lyfts fram. I april 2018 öppnade centret en stödfunktion för yrkesverksamma personer som behöver stöd i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

Skriften Att hantera våldsbejakande extremism är framtagen av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) för att beskriva vad kommunen kan göra i arbetet mot våldsbejakande extremism. Den tar också upp kommunernas ansvar och den lagstiftning som gäller inom respektive verksamhetsområde kopplat till våldsbejakande extremism samt hur kommunen kan hantera återvändare.

Pågående utrednings- och beredningsarbete

Budgetpropositionen för 2020

I 2020 års budgetproposition redovisas att samhällets beredskap och förmåga att förebygga våldsbejakande extremism ska utvecklas på lokal, regional och nationell nivå (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 s. 27). Säkerhetspolisen fokuserade under 2018 bl.a. på de personer som har återvänt till Sverige efter att ha rest till konfliktområden, framför allt i Syrien och Irak, för att ansluta sig till en terroristorganisation. De personernas avsikt och förmåga att begå terroristbrott eller andra allvarliga brott har bedömts individuellt. En förundersökning inleddes om det finns anledning att anta att brott har begåtts. Säkerhetspolisen har också deltagit i det tidiga brottsförebyggande arbetet för att hotet från våldsbejakande extremistmiljöer ska minska på längre sikt. För Säkerhetspolisens del rör det sig exempelvis om att sprida kunskap till andra myndigheter och samhällsaktörer så att de tidigt kan reagera på olika företeelser som tyder på en avsikt att begå brott.

Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att ta fram en vägledning för socialtjänstens arbete med enskilda individer och familjer som återvänder från strider för våldsbejakande grupper i utlandet, samt individer som är involverade i våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige och dessa individers närstående (Ku2017/01469D). I linje med uppdraget har erfarenheter samlats in från berörd personal i kommuner med erfarenhet av våldsbejakande extremism. I detta stödmaterial tydliggörs regelverket på området samt vilka förutsättningar socialtjänsten och andra relevanta aktörer har att samverka om frågorna. Materialet belyser socialtjänstens möjligheter att ge insatser utifrån behov till personer som är eller har varit involverade i våldsbejakande extremistiska rörelser samt stöd till deras närstående.

Riksdagen beslutade enligt regeringens förslag att öka anslaget 1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete med 10 miljoner kronor för 2020–2025 för att finansiera statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin mot våldsbejakande extremism (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4, bet. 2019/20:JuU1, rskr. 2019/20:103).

Tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att det är viktigt att myndigheter och kommuner har beredskap för att hantera avhoppare som fortfarande förespråkar våldsbejakande ideologier eller som återvänder och misstänks ha begått grova brott utomlands (bet. 2015/16:KU4 punkt 9, rskr. 2015/16:137). Riksdagen har även tillkännagett dels behovet av avhopparverksamhet och att regeringen överväger statlig avhopparverksamhet, dels behovet av ökad kunskap hos kommunerna, skolan och andra aktörer (bet. 2016/17:KU23 punkt 8, rskr. 2016/17:294).

Av budgetpropositionen för 2020 framgår i denna del att regeringen sedan 2014 har tagit initiativ till ett åtgärds paket som finansierades med ca 170 miljoner kronor. Inom ramen för detta gavs uppdrag till flera myndigheter.

Socialstyrelsens arbete med dessa frågor har nyss redovisats. Statens institutionsstyrelse har utvecklat utbildningsmaterial och samtalsstöd för personal som arbetar inom de särskilda ungdomshemmen och missbruksvården (Ju2018/02957/KRIM, Ku2016/02296/D). Kriminalvården har utvecklat vägledning, utbildning och stöd för sina personalgrupper i dessa frågor samt ett särskilt stöd för anlitande av trosföreträdare vid själavård. Myndigheten har också fått i uppdrag att långsiktigt förankra det förebyggande arbetet inom myndigheten (Ju2016/06988/KRIM, Ju2017/08663/KRIM).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor har vidare intervjuat ungdomar om deras erfarenheter (Ku2016/02190/D) och Barnombudsmannen har lyssnat till barn med direkta och indirekta erfarenheter av våldsbejakande islamistisk extremism samt sammanställt befintlig forskning om barns erfarenheter (Ku2018/00061/D). Även Skolverket har tagit fram kunskapsstöd för skolans personal om hur de ska hantera frågor om våldsbejakande extremism (U2018/04061/S).

Effekterna av regeringens åtgärds paket har bidragit till att det i dag finns en ökad kunskap om våldsbejakande extremism, vilket framkommer av Statskontorets utvärdering av regeringens insatser (Ku2018/02222/D). När det gäller kommunernas kunskap anger 80 procent av de kommunala samordnare som tillfrågats i Statskontorets utvärdering att de har haft nytta av det arbete som utfördes av den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism (Ju 2014:18). Det är nu CVE vid Brå som har uppdraget att samla och sprida kunskap om förebyggande av våldsbejakande extremism baserad på forskning och beprövad erfarenhet samt att verka för en kunskapsbaserad praktik. Regeringen bedömer att de genomförda insatserna har bidragit till ökad kunskap om våldsbejakande extremism hos berörda aktörer och även beredskap att hantera individer som är involverade i våldsbejakande extremism. Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att analysera hur den nationella samordningen kan stärkas av insatser till individer som är involverade i kriminella miljöer eller i våldsbejakande extremism. Tillkännagivandena är inte slutbehandlade.

Riksdagen har även tillkännagett för regeringen att det finns ett behov av att införa ett nationellt exitprogram (bet. 2018/19:JuU13 punkt 3, rskr. 2018/19:192).

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 framhöll statministern att ett nationellt exitprogram ska införas för att få fler att lämna kriminaliteten bakom sig. Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att analysera hur den nationella samordningen kan stärkas för insatser till individer som är involverade i kriminella miljöer eller i våldsbejakande extremism. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Uppdrag m.m.

Det framgår av Brås regleringsbrev för 2020 att Brå enligt ett regeringsbeslut (Ju2019/03561/KRIM) ska förbereda inordnandet av uppgiften att handlägga och fatta beslut om statsbidrag för förebyggande arbete mot våldsbejakande

extremism. Regeringen ger i regleringsbrevet Brå i uppdrag att genomföra överföringen respektive inordnandet av uppgiften att handlägga och fatta beslut om statsbidrag för förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism i Brå fr.o.m. den 1 januari 2020. Båda uppdragen skulle redovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 31 januari 2020. Av redovisningen ska det framgå hur uppgiften har organiserats och personella konsekvenser av förändringen.

Regeringen har i de årliga Riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2017/18:75 och 2018/19:75) bl.a. framhållit att regeringen gett nya uppdrag till Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården att vidareutveckla respektive myndighets arbete ytterligare när det gäller det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Det handlar om att förebygga radikalisering och rekrytering till våldsbejakande extremism, om att utveckla arbetet med individer som är involverade i våldsbejakande extremism samt om vägledning för insatser till individer som är i riskzonen. Under 2018 avsatte regeringen 15 miljoner kronor till statsbidrag som kommuner och det civila samhället kan söka för att bl.a. utveckla insatser för individer som vill lämna våldsbejakande extremistiska miljöer. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor har som stöd i detta arbete tagit fram en vägledning för hur kommuner kan samverka med det civila samhällets aktörer i det förebyggande arbetet (Ku2018/00456/D).

Regeringen har genom beslut den 19 december 2019 gett i uppdrag åt Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen att ta fram ett myndighetsgemensamt nationellt avhoppningsprogram. De ska ta fram ett gemensamt nationellt avhoppningsprogram som ska bidra till att förstärka samhällets stöd till individer som vill lämna kriminella eller våldsbejakande extremistiska miljöer och grupperingar. Programmet ska bidra till att stödet till personer som vill eller kan motiveras till att lämna kriminella eller extremistiska miljöer eller grupperingar blir mer kunskapsbaserat, effektivt och samordnat. Det ska också utgöra ett ramverk såväl för långsiktig samordning på strategisk nivå, kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte som för konkreta stödjande insatser till kommuner och organisationer i det civila samhället som kommer i direkt kontakt med personer som vill hoppa av.

Uppdraget ska samordnas av Kriminalvården. En gemensam slutredovisning ska lämnas till regeringen (Justitiedepartementet med kopia till Socialdepartementet) senast den 1 december 2020. En delredovisning ska lämnas den 15 april 2020.

Tidigare utskottsbehandling

Med hänvisning till att lagförslagen i proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning innebar att nästan alla straffbestämmelser i terroristbrottslagen, rekryteringslagen och finansieringslagen utvidgades avstyrkte utskottet i juni 2018 yrkanden om att arbetet mot extremism behöver utvecklas och att eventuella terroristbrott som återvändare begått utomlands

måste utredas (bet. 2017/18:JuU35, rskr. 2017/18:390). Utskottet avstyrkte även i april 2019 motionsyrkanden om att nationella riktlinjer för att hantera återvändarna ska tas fram och att alla som återvänt efter att ha befunnit sig i områden som kontrolleras av terrorister ska omhändertas (bet. 2017/18:JuU16).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att man bör ta fram nationella riktlinjer för hur s.k. återvändare ska hanteras. Utgångspunkten i dessa bör vara att alla former av brott ska lagföras. Rättssamhället måste i detta sammanhang göra sitt yttersta för att alla som har begått ett terroristbrott ska ställas till svars och lagföras i enlighet med rättsstatens principer. Vidare bör Säkerhetspolisen få möjlighet att kalla varje person som rest för att ansluta sig till en terroristorganisation till förhör. I dag krävs att det pågår en förundersökning om ett brott. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2019/20:3067 (M) yrkande 15 och 2019/20:3366 (L) yrkande 7.

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att omhänderta och häkta alla som har befunnit sig i områden som kontrolleras av terrorister (bet. 2017/18:JuU35 och 2018/19:JuU16). Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och avstyrker därför motionerna 2019/20:555 (SD) yrkande 20 och 2019/20:3212 (SD) yrkande 5.

Våldsbejakande organisationers verksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motionsyrkanden om förbud mot att delta i våldsbejakande organisationers verksamhet och om att utreda Muslimska brödraskapets etablering i Sverige.

Jämför reservation 14 (M, KD) och 15 (SD).

Motionerna

Deltagande i våldsbejakande organisationers verksamhet

I kommittémotion 2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 yrkas på ett tillkännagivande om ett breddat förbud som innebär att även deltagande i andra inhemska våldsbejakande organisationers verksamhet bör vara brottsligt. Det ska röra sig om en sammanslutning av personer som begår allvarlig brottslighet, dvs. allvarliga hot eller våld mot andra personer.

Muslimska brödraskapet

I kommittémotion 2019/20:1091 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 3 och motion 2019/20:3220 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1

yrkas på tillkännagivanden om att utreda Muslimska brödraskapets etablering i Sverige. I motionernas yrkande 4 respektive yrkande 2 begärs att Muslimska brödraskapets kopplingar till terrorism ska utredas.

Bakgrund

Gällande rätt

Regeringsformen

Enligt 2 kap. 1 § 5 regeringsformen (RF) är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad föreningsfrihet, dvs. frihet att sammansluta sig med andra för allmänna och enskilda syften. Enligt 2 kap. 24 § RF första stycket får mötesfriheten och demonstrationsfriheten begränsas av hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomster eller demonstrationer eller till trafiken. I övrigt får dessa friheter begränsas endast av hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka farsot. Av andra stycket samma paragraf framgår att föreningsfriheten får begränsas endast när det gäller sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av en folkgrupp på grund av etniskt ursprung eller annat liknande förhållande.

Lagen om ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation

Under hösten 2019 behandlades regeringens proposition 2019/20:36 Ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation (bet. 2019/20:JuU13, rskr. 2019/20:145).

Regeringen redovisar inledningsvis (s. 10) att en utredare den 2 maj 2017 fick i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att överväga om det bör införas ett särskilt straffansvar för den som deltar i eller på annat sätt stöder en terroristorganisation och att lämna de lagförslag som bedömdes nödvändiga (Ju2017/03958/LP). Den 15 december 2017 överlämnades departementspromemorian Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation (Ds 2017:62). Departementspromemorian utgjorde tillsammans med ett delbetänkande, Straffrättsliga åtgärder mot deltagande i en väpnad konflikt till stöd för en terroristorganisation (SOU 2016:40), grund för den lagrådsremiss som regeringen den 28 februari 2019 beslutade att be Lagrådet att yttra sig över.

Lagrådet gjorde bedömningen att övervägande skäl talar för att en kriminalisering av deltagande i en terroristorganisations verksamhet på det sätt som föreslagits innebär en begränsning av den grundlagsskyddade föreningsfriheten. Lagrådet kunde därför inte tillstyrka att det remitterade förslaget om ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisations verksamhet skulle läggas till grund för lagstiftning. Mot bakgrund av Lagrådets yttrande har regeringen inte lagt fram något förslag om ett deltagandebrott i detta lagstiftningsärende, utan i ärendet behandlas förslaget om ett samröresbrott och de bedömningar och förslag som hänger samman med det brottet.

Regeringen konstaterar i propositionen att det finns ett behov av att utreda möjligheterna att begränsa den grundlagsskyddade föreningsfriheten i förhållande till sammanslutningar som ägnar sig åt terrorism. Den föreslagna straffbestämmelsen om samröre har formulerats om jämfört med lagrådsremissen. Det har även straffbestämmelserna om offentlig uppmaning, rekrytering, resa och finansiering.

Riksdagens beslut innebär som tidigare nämnts att ett särskilt straffansvar införs för den som har vissa former av samröre med en terroristorganisation om gärningen är ägnad att främja, stärka eller understödja terroristorganisationen. De former av samröre som avses är att ta befattning med vapen, ammunition, brandfarliga eller explosiva varor eller transportmedel för en terroristorganisation, upplåta lokal eller mark till en terroristorganisation eller lämna annat liknande stöd till en terroristorganisation. Det blir vidare straffbart att offentligt uppmana och rekrytera till samröre med en terroristorganisation, att resa utomlands i avsikt att ha samröre med en terroristorganisation samt att finansiera samröre med en terroristorganisation.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen beslutades om ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram ett förslag som kriminaliserar deltagande i en terroristorganisation. Utskottet framhöll att det är angeläget att även kriminalisera deltagande i en terroristorganisation. I väntan på en sådan kriminalisering saknas en viktig pusselbit i arbetet mot terrorism. Som framgår av Lagrådets yttrande i frågan från mars 2019 måste dock en sådan reglering tas fram med beaktande av regeringsformens bestämmelser om föreningsfrihet. Det är en reform som kräver noggranna överväganden. Av det skälet, men också för att frågan har diskuterats länge, ansåg utskottet att det var av stor vikt att en utredning skyndsamt tillsattes med uppdrag att ta fram ett förslag till kriminalisering av deltagande i en terroristorganisation.

I syfte att stärka grundskyddet för de demokratiska strukturerna beslutade regeringen den 13 februari 2020 att en parlamentariskt sammansatt kommitté ska utreda formerna för ändring av grundlag och behovet av att ytterligare stärka skyddet för domstolarnas och domarnas oberoende långsiktigt. Kommittén ska också utreda behovet av att möjliggöra ytterligare begränsningar i föreningsfriheten i förhållande till sammanslutningar som ägnar sig åt terrorism (dir. 2020:11).

Muslimska brödrskapet

I augusti 2018 gav Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) i samarbete med Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) ut rapporten *Muslimska brödrskapet – En kunskapsöversikt*. Kunskapsöversikten är gjord utifrån ett religionshistoriskt perspektiv. Den belyser Muslimska brödrskapets utveckling i stort samt rörelsens utveckling i Europa och Sverige. Kunskapsöversikten beskriver också ideologer och tänkare som är förknippade med brödrskapet i Europa.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) gav i februari 2019 ut rapporten Samhället måste öppna sig för mångfalden – mångfaldspolicyn som politisk möjlighet till islamisk aktivism, där Muslimska brödraskapet berörs.

Utrikesminister Margot Wallström angav i sitt svar den 13 juli 2017 på skriftlig fråga 2016/17:1675 om regeringens syn på Muslimska brödraskapet följande:

Regeringen förhåller sig i regel inte till enskilda organisationer och rörelser såsom Muslimska brödraskapet.

Muslimska brödraskapet är inte listat som en terroristorganisation av FN eller EU, och därmed inte heller av Sverige.

Den 15 maj 2019 angav utrikesministern följande i sitt svar på fråga 2018/19:613 om terrorklassning av Muslimska brödraskapet:

Markus Wiechel har frågat mig om min och regeringens syn på USA:s eventuella terrorklassning av Muslimska brödraskapet, och om Sverige kan tänkas gå samma väg.

Regeringen kan inte kommentera eller spekulera om en eventuell framtida amerikansk policy.

Vad gäller Sveriges inställning står sig det svar jag tidigare lämnat till Markus Wiechel (svar på fråga 2016/17:1675). Muslimska brödraskapet är inte listat som en terroristorganisation av varken FN eller EU, och därigenom inte heller av Sverige. Sverige har ingen egen nationellt beslutad lista.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet avstyrkte i betänkande 2017/18:JuU35 En mer heltäckande terrorismlagstiftning motionsyrkanden om kriminalisering av deltagande i eller stöd till terroristorganisation (s. 41) och hänvisade till den vid den tiden pågående beredningen av departementspromemorian Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation.

Kulturutskottet anförde i betänkandet Civila samhället inklusive trossamfund (bet. 2018/19:KrU15) att utskottet inte hade någon annan uppfattning än vad utskottet haft föregående år och avstyrkte därmed motioner om Muslimska brödraskapets etablering m.m.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkandet om ett breddat förbud som innebär att även deltagande i andra inhemska våldsbejakande organisationers verksamhet bör vara brottsligt vill utskottet inte föregripa de diskussioner som förs om att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté för att utreda möjligheterna att begränsa den grundlagsskyddade föreningsfriheten i förhållande till sammanslutningar som ägnar sig åt terrorism. Motion 2019/20:3067 (M) yrkande 3 avstyrks.

Utskottet finner inte skäl att utreda Muslimska brödraskapets etablering i Sverige eller dess eventuella kopplingar till terrorism. Motionerna

2019/20:1091 (SD) yrkandena 3 och 4 och 2019/20:3220 (SD) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Internationell samverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sju motionsyrkanden om att motverka internationell terrorism, stödja internationell samverkan för att motverka terrorism och motverka resor för att delta i terrorism, inom EU gemensamt agera för att lagföra de personer som rest från Europa till framför allt Syrien och Irak för att bli IS-terrorister, stoppa terrorismen inom EU, delta i arbetet för att stärka det europeiska samarbetet för att förebygga, förhindra och lagföra terrorism genom ökad samverkan och om fördjupad samverkan inom Norden för att motverka våldsbejakande extremism.

Jämför reservation 16 (SD), 17 (M, KD) och 18 (M, C, KD, L).

Motionerna

Adam Marttinen m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2019/20:555 yrkande 26 ett tillkännagivande om fördjupad samverkan inom Norden. En årligt återkommande nordisk konferens bör enligt motionärerna inrättas om motverkande av våldsbejakande extremism med utbyte av positiva exempel och erfarenheter för att förbättra terrorberedskapen i såväl Sverige som våra grannländer.

I kommittémotion 2019/20:750 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8 begärs att Sverige tydligt ska ta avstånd från och motverka all internationell terrorism och extremism. I motionens yrkande 9 framhålls att internationell samverkan för att motverka terrorism ska stödjas. I samma motion yrkande 10 anförs att internationell samverkan för att motverka resor i syfte att delta i terrorism eller terrorträning ska stödjas.

EU bör enligt partimotion 2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14 gemensamt agera för att lagföra de personer som rest från Europa till framför allt Syrien och Irak för att bli IS-terrorister.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 59 yrkas på ett tillkännagivande om att stoppa terrorismen genom ökad samverkan inom EU. EU är en viktig arena för att vi tillsammans ska kunna förstärka arbetet mot terrorism. Satsningarna mot påverkanshot behöver öka både i Sverige och i övriga EU.

I kommittémotion 2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 10 framhålls att Sverige bör delta i arbetet för att stärka det europeiska samarbetet för att förebygga, förhindra och lagföra terrorism.

Bakgrund

Sveriges medverkan i det internationella arbetet mot terrorism

Europeiska rådet antog i december 2005 en övergripande EU-strategi mot terrorism som, med utgångspunkt i tidigare handlingsplan och deklARATIONER, tydligt förklarar EU:s policy, vilka mål som satts upp, hur de ska uppnås, på vilka områden insatser har gjorts och vad som prioriteras för framtiden. Dessutom antogs en strategi och handlingsplan för arbetet med att förebygga och bekämpa rekrytering och radikaliserings. Den övergripande EU-strategin fortsätter att ligga till grund för EU:s arbete på området.

Arbete har inletts för att uppdatera EU:s strategi för den inre säkerheten, och en uppdaterad strategi väntas under innevarande år.

Stats- och regeringscheferna antog ett särskilt uttalande i februari 2015 om att stärka insatserna för att säkerställa allmänhetens säkerhet, motverka radikaliserings och främja tolerans och icke-diskriminering. Antiterrorismexperter finns stationerade vid EU:s representationskontor i MENA-regionen (Mellanöstern och norra Afrika), Centralasien, Afrika (inklusive Sahel), Sydostasien och på västra Balkan. EU för med medlemsstaternas insyn löpande bilaterala dialoger om terrorism med tredjeländer.

I mars 2014 antog EU:s utrikesministrar en regional strategi för Syrien, Irak och hotet från IS. När det gäller Syrien ersattes strategin i april 2017 av en separat strategi.

I mars 2017 antogs ett nytt straffrättsligt direktiv om att bekämpa terrorism (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, kallat terrorismdirektivet). Som tidigare nämnts har Sverige genomfört direktivet, och lagändringarna trädde i kraft den 1 september 2018 (prop. 2017/18:174, bet. 2017/18:JuU35, rskr. 2017/18:390). EU har även beslutat om ytterligare listningar under EU:s sanktionsregimer för att motverka terrorism, både med föregående FN-beslut och självständigt.

Sverige bidrar aktivt till samarbetet inom EU för att förebygga, förhindra och lagföra terroristbrott, både på politisk nivå och genom våra myndigheter. Rapporter om genomförandet av EU:s strategi för kampen mot terrorism från 2005 lämnas till medlemsstaternas ministrar vid rådet för rättsliga och inrikes frågor. Även riksdagen tar del av dessa rapporter. Under 2017 tillsatte kommissionen en högnivåexpertgrupp med syftet att ta fram förslag om hur EU:s stöd till medlemsstaterna ska kunna utvecklas. Under 2018 inrättade kommissionen, utifrån gruppens förslag, en ny struktur för arbetet. Som en följd av gruppens förslag har kommissionen inrättat en samordningsfunktion för att bättre koordinera de insatser som görs på EU-nivå samt sprida kunskap och forskningsresultat (skr. 2018/19:115, bet. 2018/19:UU10).

Europeiska kommissionen har erbjudit medlemsstaterna att starta projekt och göra studiebesök inom ramen för EU:s nya struktur för förebyggande av våldsbejakande extremism. Totalt genomfördes sju sådana projekt under 2019.

Sverige genomförde tillsammans med kommissionen och intresserade medlemsstater två projekt och ett studiebesök. Vidare deltar svenska myndigheter i EU:s nätverk för kunskapsspridning om radikaliseringsom arrangörer workshoppar och erfarenhetsutbyten.

En styrgrupp inrättades 2019 av högre tjänstemän från medlemsstaterna som ska kunna ge råd till kommissionen om strategiska prioriteringar i EU:s förebyggande arbete.

Sverige stod i början av juni 2019 värd för ett internationellt expertmöte där man diskuterade utländska terroriststridande och möjligheter till ansvar-utkrävande för de brott som begåtts inom ramen för konflikterna i Syrien och Irak. Vid mötet deltog ett tiotal länder i EU och Schengenområdet samt företrädare för EU och FN.

Under 2019 arrangerade Sverige med stöd av kommissionen även bl.a. ett studiebesök om högerextremism i Borlänge. Representanter från Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna och Storbritannien deltog.

EU:s utrikespolitiska arbete mot terrorism följer de rådsslutsatser som de europeiska utrikesministrarna antog sommaren 2017 om EU:s externa antiterrorismpolitik. Det ökade engagemanget har bl.a. inneburit ett ökat samarbete mellan EU:s interna och externa instrument, och EU-byråer som Europol, Eurojust, Frontex och Cepol har fått en större roll i EU:s dialoger och samarbeten med tredjeländer.

Polisiärt samarbete m.m.

Den politiska överenskommelsen om terrorism har genomförts genom lagstiftning som möjliggör operativt polissamarbete med EU-staters insatsstyrkor för att bekämpa terrorism om behov skulle uppstå.

I riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition om nya möjligheter till operativt polissamarbete med andra stater (prop. 2016/17:139, bet. 2016/17:JuU27, rskr. 2016/17:273) redovisas att den ökade rörligheten över gränserna och behovet av skydd mot terroristattentat och annan grov brottslighet ställer allt större krav på samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter i olika stater. Propositionens lagförslag innebär att det internationella polissamarbetet utökas genom att bestämmelserna om operativt polissamarbete i två EU-beslut, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet, genomförs i svensk rätt. Den svenska polisen ska få samarbeta med utländska myndigheter enligt Prümrådsbeslutet genom att ta emot hjälp dels inom ramen för gemensamma insatser, dels vid större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor. Vidare ska polisen få samarbeta med utländska myndigheter enligt Atlasrådsbeslutet genom att ta emot hjälp från utländska särskilda insatsgrupper. Både vid gemensamma insatser enligt Prümrådsbeslutet och vid operationer med särskilda insatsgrupper enligt Atlasrådsbeslutet ska utländska tjänstemän kunna få polisiära befogenheter i Sverige.

Sverige och Norge har undertecknat en överenskommelse som kommer att innebära att svensk polis kan samarbeta med norska insatsstyrkor på samma

sätt som med EU-staters insatsstyrkor. Regeringen föreslår i proposition 2019/20:38 Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer lagändringar med anledning av avtalet med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer. Förslagen innebär att den svenska polisen ska få ta emot bistånd från norska särskilda insatsgrupper. Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion. Vid operationer av det senare slaget ska norska tjänstemän kunna få polisiära befogenheter i Sverige. Förslagen anknyter till de befintliga bestämmelserna om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet, ett EU-beslut som genomfördes i svensk rätt 2017, och möjliggör ett sådant samarbete som hade kunnat bedrivas om även Norge tillämpat rådsbeslutet. Propositionen kommer att riksdagsbehandlas under vintern 2020, och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2020 (bet. 2019/20:JuU18).

Polismyndigheten ska enligt regleringsbrevet för 2020 redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att genomföra rättsakter och överenskommelser inom ramen för arbetet i EU och hur det internationella samarbetet nyttjas för att få genomslag i polisverksamheten, exempelvis i arbetet mot gränsöverskridande och organiserad brottslighet. Myndigheten ska därutöver analysera om justeringar i den egna verksamheten är nödvändiga för att förbättra effektiviteten och mervärdet av det internationella samarbetet.

I lagrådsremissen Inget grundavdrag vid bestämmande av brottskadeersättning, som beslutades av regeringen den 19 december 2019, föreslås att grundavdraget avskaffas vid bestämmande av brottskadeersättning, vilket enligt regeringens bedömning innebär ett ytterligare förbättrat genomslag för terrorismdirektivets brottsofferbestämmelser i Sverige.

Regeringen har vidare uppdragit åt Brottsoffermyndigheten att se över och utveckla myndighetens information som riktar sig till offer för terrorism. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 31 maj 2021.

Genom beslut den 19 december 2019 gav regeringen i uppdrag åt en särskild utredare att se över vissa regler som gäller brottsoffers rätt till skadestånd och möjlighet att få ut sådan ersättning (dir. 2019:104). Utredaren ska bl.a. ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättningen bör höjas, ta ställning till i vilken utsträckning polisens och andra särskilt utsatta yrkesgruppers rätt till kränkingsersättning bör utvidgas och ta ställning till hur efterlevande anhörigas rätt till ideellt skadestånd kan stärkas. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2021.

Den svenska strategin mot terrorism m.m.

I regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism betonas det internationella samarbetets betydelse (bet. 2015/16:JuU7, rskr. 2015/16:86). Enligt skrivelsen är terrorism

gränsöverskridande och kan därför inte bekämpas isolerat i en stat. Även om säkerheten i Sverige och för svenska intressen är det primära intresset för den svenska terrorismbekämpningen måste vi också solidariskt arbeta för att skydda internationell säkerhet och mänskliga fri- och rättigheter globalt. I det internationella arbetet ingår att arbeta i konfliktområden och att samarbeta med andra länder för att bekämpa terrorism.

Situationen i omvärlden påverkar hotet mot Sverige. De personer som reser till konfliktområden för att ansluta sig till terroristorganisationer kan utgöra ett hot på platsen som de reser till. De kan också utgöra ett hot när de återvänder eller genom att locka fler personer att ansluta sig till organisationerna. Arbeta för utveckling, säkerhet och frihet från våld är enligt regeringen därför avgörande för att stoppa utvecklingen med utländska terroriststridande. Sverige ska verka aktivt för att både FN och EU ska ta ett större ansvar för att lösa konflikter och ge hjälp åt dem som drabbas. Sverige ska också verka för att EU tar ett större ansvar för säkerhet och utveckling, såväl globalt som i EU:s närområde.

Vidare har EU och dess medlemsstater en skyldighet att skydda alla människor som är bosatta i, uppehåller sig i eller besöker unionen. I juni 2015 antog rådet för rättsliga och inrikes frågor en uppdaterad strategi för EU:s inre säkerhet för 2015–2020. I strategin identifieras arbete mot terrorism som en av tre prioriteringar. Strategin uppmärksammar också att EU:s inre säkerhet i ökande grad är beroende av faktorer utanför unionens gränser. Inom unionen pågår även arbete för att EU ska utveckla en bred strategi för utrikes- och säkerhetspolitiken.

I strategin anges vidare vissa målsättningar i det internationella arbetet. För det första ska det förebyggande arbetet vara i fokus för Sveriges internationella arbete mot terrorism. Det är enligt regeringen också angeläget att stärka det nordiska samarbetet i dessa frågor då de nordiska länderna har många likheter i hur våra samhällen är organiserade. Under 2015 etablerades därför ett nordiskt nätverk som ska främja samarbete mellan Sverige, Danmark, Norge och Finland i syfte att utbyta kunskap och erfarenheter om det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

När det gäller att förhindra terrordåd är målsättningarna att brottsbekämpande myndigheter ska ha goda möjligheter att samarbeta även över nationsgränserna och att den internationella samverkan som finns på området ska fortsätta att stärkas. Myndigheter i olika stater måste kunna samarbeta på ett ändamålsenligt sätt. Svenska myndigheter deltar i flera internationella samarbetsorgan och samarbetar också med brottsbekämpande myndigheter och organ inom EU. När det slutligen gäller att försvåra terrordåd är målsättningen enligt strategin att standarden för att upprätthålla skydd för individer och minska samhällets sårbarhet för terroristattentat ska vara likvärdig i EU:s medlemsstater.

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/120:1 utg.omr. 2 s. 33) framgår att regeringen och dess myndigheter har ett gott samarbete med andra länder i frågor som rör åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Samarbetet fördjupades under 2019, inte minst när det gäller Finansinspektionens samarbete på regional basis. Internationellt samarbete är viktigt för att säkerställa en effektiv bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, och Sverige deltar därför aktivt i alla relevanta sammanhang (EU, FATF, Internationella valutafonden m.fl.).

En förutsättning för att bekämpa terrorism är enligt regeringen ett effektivt internationellt samarbete (utg.omr. 4 s. 69). Det är en prioriterad fråga, och regeringen arbetar med att förbättra möjligheterna till sådant arbete. Ett grundläggande verktyg i arbetet mot terrorism är att se till att Sverige har en bred och effektiv terrorismlagstiftning. Det förebyggande arbetet mot radikaliserings, våldsbejakande extremism och terrorism är särskilt viktigt. För att stärka samhällets insatser på detta område inrättade regeringen CVE vid Brå i början av 2018. Som tidigare nämnts förstärker regeringen nu detta arbete ytterligare genom att ge Brå i uppdrag att fördela statsbidrag till kommuner och organisationer i det förebyggande arbetet.

Regeringen konstaterar att terrorhotet i och mot Europa fortfarande är allvarligt (utg.omr. 6 s. 28). Under 2018 utvecklades formerna för samarbetet mot kontraterroism mellan Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must), Försvarets radioanstalt och Säkerhetspolisen. Nationellt centrum för terrorhotbedömning är fortfarande en viktig plattform för rapportering och bedömningar om utländska förhållanden som påverkar terrorhotet mot Sverige.

Tidigare utskottsbehandling

Vid utskottets beredning av regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (bet. 2015/16:JuU7, rskr. 2015/16:86) betonade utskottet att de internationella samarbetena mot terrorism måste ha hög prioritet. Utskottet delade dock inte regeringens uppfattning att det förebyggande arbetet ska vara i fokus för Sveriges internationella arbete mot terrorism och att det arbetet ska bedrivas inom ramen för FN, utan menade att fokus i första hand borde vara att säkerställa ett bra och fungerande samarbete inom EU. Det är enligt utskottet viktigt att Sverige deltar aktivt för att stärka det europeiska samarbetet för att förebygga, förhindra och lagföra terrorism. Vidare ansåg utskottet att arbetet på EU-nivå när det gäller frågor om radikaliserings och deltagande i terroristverksamhet behöver fördjupas. Samarbetet inom Europol, som inrättats för att förbättra polissamverkan mellan EU:s medlemsländer i syfte att bekämpa bl.a. terrorism, bör förbättras. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om inriktningen av det internationella samarbetet.

När det gäller möjlighet till internationell samverkan kunde utskottet konstatera att regeringen enligt strategin har som uttalad målsättning att myndigheter ska ha goda förutsättningar att samarbeta över nationsgränserna och att den internationella samverkan som finns på området även i

fortsättningen ska stärkas. Det saknades enligt utskottet anledning till sådana tillkännagivanden om internationell samverkan som föreslogs i vissa motionsyrkanden.

I betänkande 2017/18:JuU35 behandlade utskottet ett antal yrkanden bl.a. med begäran om tillkännagivanden om vikten av det internationella samarbetet mot terrorism och att Sverige ska delta aktivt i detta arbete. Utskottet konstaterade att Sverige bl.a. genom FN och EU på olika sätt deltar i en omfattande internationell samverkan och avstyrkte motionsyrkandena.

Utskottet instämde i betänkande 2018/19:JuU16 Terrorism i den uppfattning som förts fram i motionerna att det internationella samarbetet mot terrorism är viktigt och att Sverige bör delta aktivt i detta arbete. Utskottet framhöll att detta också är en viktig del av den svenska strategin mot terrorism. Det saknades enligt utskottet anledning till sådana tillkännagivanden om utökad samverkan som föreslogs i berörda motioner.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar den uppfattning som förts fram i motionerna att det internationella samarbetet mot terrorism är viktigt och att Sverige bör delta aktivt i detta arbete. Som utskottet tidigare har konstaterat deltar Sverige bl.a. inom FN och EU på olika sätt i en omfattande internationell samverkan om terrorism. I strategin lyfts även det nordiska samarbetet fram. Utskottet vidhåller därför sin tidigare uppfattning att det inte finns anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar. Motionerna 2019/20:555 (SD) yrkande 26, 2019/20:750 (SD) yrkandena 8–10 och 2019/20:2830 (M) yrkande 14, 2019/20:3248 (C) yrkande 59 och 2019/20:3366 (L) yrkande 10 avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 13 motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande 2 (M), 3 (SD), 4 (KD) och 5 (L).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se bilaga 2. Motionsyrkandena har behandlats i betänkande 2018/19:JuU16. Riksdagen avlog motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet avstyrker de nu aktuella motionsyrkandena med hänvisning till detta.

Reservationer

1. Skärpta straff för terroristbrott, punkt 1 (M, KD)

av Ingemar Kihlström (KD), Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M), Mikael Damsgaard (M) och Mattias Ingeson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och
bifaller delvis motionerna
2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18 och
2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

I dag framstår straffnivåerna för vissa brott inom terrorismområdet som orimligt låga. Straffskalorna kan inte sägas spegla brottens allvar. Vi anser att straffen bör skärpas väsentligt för t.ex. offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering till terroristbrott, utbildning till terroristbrott, finansiering av terroristbrott och resor i terrorismsyfte. Spannet för straffnivåerna för dessa brott bör omfatta fängelse i sex månader till fängelse i fyra år i stället för, som i dag, fängelse i 14 dagar till fängelse i två år.

Är brotten grova bör det dömas till fängelse i lägst två år och högst tio år, i stället för fängelse i lägst sex månader och högst sex år som gäller i dag. Regeringen bör därför ta fram förslag i syfte att skärpa straffen för vissa brott inom terrorismområdet.

2. Skärpta straff för terroristbrott, punkt 1 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18 och
bifaller delvis motionerna

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och
2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Straffskalorna bör höjas för alla typer av terroristbrott, dvs. för att ta emot utbildning om bl.a. terroristbrott, för att resa eller påbörja en resa till ett annat land än det land där personen är medborgare om avsikten är att begå eller förbereda eller att ge eller ta emot utbildning om bl.a. terroristbrott, för att finansiera en sådan resa som avses ovan eller finansiera en person eller en sammanslutning av personer som t.ex. begår terroristbrott, oavsett syftet med finansieringen.

Straffskalorna för både normalgrad och grovt brott bör höjas, både minimistraff och maximistraff. Normalgraden bör kunna ge minst fyra års fängelse och grovt brott bör kunna inkludera livstids fängelse, framför allt vad gäller finansiering av en person eller en sammanslutning av personer som t.ex. begår terroristbrott. En sådan straffskärpning är rimlig eftersom planering, logistik och finansiering när det gäller terrorism bär en stor del av ansvaret för begångna terrordåd.

Vi instämmer i Säkerhetspolisens och Polismyndighetens bedömning att undantaget för ringa fall bör tas bort och anser att all finansiering med ifrågavarande syfte och vetskap måste vara straffbar.

3. Skärpta straff för terroristbrott, punkt 1 (L)

av Johan Pehrson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5 och
bifaller delvis motionerna
2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18 och
2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Straffbestämmelsen för finansiering av terrorismresa behöver skärpas. Enligt gällande lag gäller för finansiering av resa samma straffskala som för själva resan, dvs. fängelse i högst två år. Detta förbiser att kriminaliseringen av resan riktar sig mot en enskild persons resa medan finansieringen kan syfta till att möjliggöra resor för fler personer. När det gäller finansiering i större skala eller systematisk form av terrorismresor behöver straffskalan ligga betydligt

högre. Även resefinansieringsbrottet bör ha en särskild straffskala för grova brott på fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Detta gör att straffskalan för grova fall av finansiering av terrorismresor harmoniseras med straffskalan för andra grova fall av finansiering av terroristverksamhet.

4. Offentlig uppmaning till terrorism, punkt 2 (M, SD, KD)

av Ingemar Kihlström (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD), Mikael Damsgaard (M) och Mattias Ingesson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 14 och
2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

För att mer effektivt kunna motverka terrorism är åtgärder som försvårar spridandet av terroristpropaganda viktiga. Ett straffansvar för den som publicerar en bild eller ett budskap som ger stöd åt en terroristorganisation bör därför införas. Det kan exempelvis handla om publiceringar i sociala medier som syftar till att sprida propaganda för att visa sitt stöd.

Propaganda för terrorism sprids i dag i sociala medier, i religiösa församlingar och i många andra sammanhang. Det är förbjudet att uppmana till terroristbrott enligt lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, men vi anser att det bör utredas hur man på ett mer omfattande plan kan förhindra propaganda för terrorism eller terroristorganisationer. Det gäller exempelvis där gärningsmannen inte uppmanar direkt till sådan brottslighet men ändå propagerar för deltagande i organisationer som kan bedömas utgöra terroristorganisationer.

5. Förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar, punkt 3 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

Medan ett förbud mot propaganda för terrorism på ett bredare sätt kan straffa dem som uppmuntrar och uppmuntrar till terrorism anser vi att vi även behöver titta närmare på de som rättfärdigar terrorhandlingar. Frankrike har exempelvis en sådan lagstiftning som nyttjades i samband med det senaste terrordådet för att gripa en politiker som uttalade stöd för mordet på en fransk polis. Ett liknande lagförslag för Sverige kan vara ett komplement till den nuvarande lagstiftningen för att förhindra att terrorism normaliseras ytterligare.

6. Förbud mot att inneha terroristbrottsinstruktioner, punkt 4 (M)

av Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M) och Mikael Damsgaard (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

För att vi mer effektivt ska kunna motverka terrorism är åtgärder som försvårar innehavet eller anskaffandet av terroristbrottsinstruktioner viktiga. Det bör vara förbjudet att skaffa eller inneha terroristbrottsinstruktioner. Det kräver ett särskilt straffansvar för den som skaffar eller har information som kan användas vid terrorbrott. Det kan t.ex. handla om filmer där det redogörs för hur en viss sprängningsordning sätts samman eller andra typer av instruktioner för hur terroristbrott kan genomföras.

7. Finansiering av terrorism, punkt 5 (KD)

av Ingemar Kihlström (KD) och Mattias Ingesson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2732 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Det finns stater, stiftelser, organisationer och andra som har ett intresse av att destabilisera Sverige och underminera den svenska demokratin. Vi föreslår ett förbud mot att utländska extremister får finansiera organisationer, stiftelser, trossamfund och politiska grupperingar i Sverige. Ett sådant förbud behöver utredas grundligt. En lista man kan ta som utgångspunkt är FN:s säkerhetsråds konsoliderade lista över sanktioner, men den bör sannolikt kompletteras med en bedömning från Säkerhetspolisen, Must och Polismyndigheten.

8. Resa i terrorismsyfte, punkt 6 (SD, L)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD), Johan Pehrson (L) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13 och
2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Sverige står ut jämfört med övriga Europa när det gäller människor som har rest, eller planerat att resa, för att ansluta sig till en terroristorganisation. Resan är straffbelagd, men det saknas ett verktyg för de som befinner sig i riskzonen men där gärningen inte är tillräckligt långt gången för att det ska kunna bedömas som förberedelse till terrorresa. En utredning bör genomföras om möjligheten att införa löpande rapporteringsplikt till polisen för personer som på sannolika skäl kan misstänkas planera en terrorresa.

Ny lagstiftning behövs för att göra det möjligt att tidigare gå in och förhindra en resa i terrorismsyfte. Förberedelse till resa i terrorismsyfte är inte kriminaliserat. Om exempelvis en person aktivt samlar in information, hyllar terroristorganisationer på sociala medier och planerar en resa till ett konfliktområde med utrustning som är avsedd för stridssituationer borde rättsväsendet kunna ingripa. Det är en lucka i lagstiftningen som bör täppas till. Om även förberedelse till terrorresa kriminaliseras kan passet eller

motsvarande resehandling tillfälligt återkallas för den brottsmisstänkte och en resa därmed hindras i ett tidigare stadium.

9. Översyn av sekretesslagstiftningen, punkt 7 (S, C, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 23,

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 22 och

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 16.

Ställningstagande

Vi delar motionärernas uppfattning att en väl fungerande myndighets-samverkan är en förutsättning för ett framgångsrikt arbete mot terrorism och att ett effektivt utbyte av information är en viktig del i detta. Som framgår pågår det också på flera håll arbeten för att förbättra möjligheten för myndigheter att utbyta information. Bland annat bereds inom Justitie-departementet två skrivelser från Migrationsverket respektive Säkerhets-polisen om direktåtkomst till vissa personuppgifter. Det saknas därför anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar.

10. Nationell samordningsfunktion, punkt 8 (M)

av Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M) och Mikael Damsgaard (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

En ny typ av nationell samordningsfunktion bör införas för att stärka samordningen mellan polisen, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket i ärenden som rör terrorism. I första hand ska uppgiften vara

att driva på och se till att relevant lagstiftning används för att bl.a. säkerställa att potentiella terrorister inte får uppehållstillstånd eller medborgarskap och att tidigare utfärdade uppehållstillstånd återkallas. Det handlar också om att säkerställa att rutiner för effektivt informationsutbyte mellan myndigheterna finns och följs.

11. Samverkan mellan myndigheter, punkt 9 (L)

av Johan Pehrson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 1, 2 och 8.

Ställningstagande

Den 1 januari 2018 inrättades ett permanent center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet (Brå). Jag invände mot att denna verksamhet hamnade under en expertmyndighet med ansvar för forskning och statistik och utan koppling till det dagliga operativa arbetet. Brå hade i sitt eget remissyttrande avvisat en sådan lösning. Liberalerna står fast vid att den nationella stödfunktionen mot våldsbejakande extremism borde ha lagts under Polismyndigheten.

Vidare behövs en fördjupad analys av om hur den regionala samordningen för att förebygga radikalisering kan stärkas. En ny funktion bör införas på regional nivå för att samordna de insatser som kan behövas på grund av varningssignaler som har fångats upp av olika samhällsaktörer, t.ex. socialtjänst, skola, polis och säkerhetspolis. Skolan, socialtjänsten och lokal polis kan tidigt identifiera personer och erbjuda dem råd och stöd för att förebygga att fler radikaliserar och förhindra ny rekrytering. Denna regionala funktion bör ligga inom polisen.

Jag vill också framhålla att information från Säkerhetspolisen till polisen inte förs vidare till rätt nivå i organisationen, till den lokala polisen. Information bör också delas mellan Säkerhetspolisen och t.ex. kommunens lokala samordnare. Dessa samhällsfunktioner är ofta först med att upptäcka en lokal problematik. Särskilt kommunerna har en viktig roll i det förebyggande arbetet. Den information och de lägesbilder som är lämpliga att lämna vidare till den lokala polisen, skolan och socialtjänsten når i dag inte fram, vilket är en allvarlig brist i arbetet mot extremister. Bestämmelser och rutiner för s.k. informationsdelning bör ses över.

12. Omhändertagande av återvändare, punkt 10 (S, C, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 15 och

2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

Genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 september 2018 på grund av riksdagens beslut med anledning av proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning utvidgades nästan alla straffbestämmelser i de berörda lagarna. Terroristbrottsutredningen föreslår i betänkandet SOU 2019:49 En ny terroristbrottslag ytterligare straffskärpningar. Vidare pågår ett arbete med att ta fram ett myndighetsgemensamt nationellt avhoppprogram som ska redovisas senast den 1 december 2020. Ett nationellt exitprogram ska införas.

Vi konstaterar att det för närvarande pågår ett omfattande arbete för att på olika sätt bekämpa våldsbejakande extremism och att detta arbete även omfattar s.k. återvändare. Det saknas därför anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar.

13. Häktning av återvändare, punkt 11 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 20 och

2019/20:3212 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Resenärer från terroristkontrollerade områden bör omhändertas. Regeringen bör återkomma med ett lagförslag som syftar till att alla som åker till terroristkontrollerade områden eller kan misstänkas ha något med terroristgrupper att göra systematiskt ska häktas och utredas så snart de återvänder.

14. Deltagande i våldsbejakande organisationers verksamhet m.m., punkt 12 (M, KD)

av Ingemar Kihlström (KD), Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M), Mikael Damsgaard (M) och Mattias Ingesson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

En utredning för att få till stånd att deltagande i en terroristorganisation kriminaliseras bör omedelbart tillsättas. Ett sådant förbud bör även ta sikte på att det även ska vara brottsligt att delta i andra inhemska våldsbejakande organisationers verksamhet. Det innebär att det måste röra sig om en sammanslutning av personer som begår allvarlig brottslighet – det handlar i princip om allvarliga hot eller våld mot andra personer. Endast den som deltar i en sådan organisations verksamhet, t.ex. genom att sprida information, värva, utbilda eller samla in pengar för organisationens räkning, ska omfattas av förbudet och ska därmed kunna dömas för brott. Det kommer alltså inte att vara tillräckligt att endast lyssna på ett tal eller närvara vid något annat arrangemang av en våldsbejakande organisation.

15. Muslimska brödrskapet, punkt 13 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:1091 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt

2019/20:3220 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Muslimska brödraskapet kan beskrivas som ett andligt brödraskap med ett globalt nätverk snarare än en renodlad organisation. Detta har medfört en låg kunskapsnivå i ämnet, vilket också inneburit att Muslimska brödraskapets olika grenar har lyckats etablera sig väl i Sverige. Muslimska brödraskapets etablering i Sverige bör utredas.

Flera av Muslimska brödraskapets olika grenar är terrorklassade av ett antal länder. Det råder inget tvivel om att rörelsen sedan länge har suspekta inslag, men för att tydligare se dessa samband bör regeringen tillsätta en opartisk och professionell granskning av Muslimska brödraskapets kopplingar till terrorism.

16. Internationell samverkan mot terrorism, punkt 14 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26 och

2019/20:750 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 8–10.

Ställningstagande

Sverige bör i sin utrikespolitik tydligare ta avstånd från och motverka all internationell terrorism och extremism och göra allt för att undvika att direkt eller indirekt bidra till terroristernas verksamhet.

I ett läge där terroristattacker har genomförts på olika håll i Europa och när allt fler individer väljer att stödja terrorism genom aktiviteter i eller utanför Europa krävs internationell samverkan för att bemöta detta hot. Detta är viktigt för att lindra det mänskliga lidandet, för att värna säkerheten i Europa och förhindra ytterligare radikaliserings och risk för nya terroristbrott.

Internationell samverkan för att motverka resor för att delta i terrorism eller terrorutbildning bör stödjas. Den fria rörligheten inom EU försvårar möjligheten att stoppa terrorister, och därför vill vi framhålla vikten av såväl politisk som polisiär samverkan mellan länder. Permanent inre gränskontroller bör

återupprättas, och varje land bör också ta eget ansvar och genomföra nödvändiga lagändringar för att stoppa terrorism och terrorresor.

Vi anser att en årligt återkommande nordisk konferens med utbyte av positiva exempel och erfarenheter bör inrättas för att motverka våldsbejakande extremism.

17. Gemensamt agerande inom EU för lagföring av återvändare, punkt 15 (M, KD)

av Ingemar Kihlström (KD), Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M), Mikael Damsgaard (M) och Mattias Ingeson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Det behövs ett EU-gemensamt agerande för att lagföra de personer som rest från Europa till framför allt Syrien och Irak för att bli IS-terrorister. De ska stå till svars för sina brott. Allra helst ska EU bidra till en rättslig lösning på plats, så att IS-terrorister döms där de är.

18. Europeisk samverkan mot terrorism, punkt 16 (M, C, KD, L)

av Ingemar Kihlström (KD), Johan Forssell (M), Johan Hedin (C), Ellen Juntti (M), Johan Pehrson (L), Mikael Damsgaard (M) och Mattias Ingeson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 59 och
2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 10.

Ställningstagande

EU är en viktig arena för att vi tillsammans ska kunna förstärka arbetet mot terrorism. Överenskommelser behövs om EU-ländernas skyldighet att informera om vapensmuggling eller radikaliserade personer när andra EU-länder berörs. Detta kräver ökad europeisk samordning. Vi vill se en ökad transparens för pengatransaktioner.

Sverige bör delta aktivt för att stärka det europeiska samarbetet för att förebygga, förhindra och lagföra terrorism. De institutionella strukturerna för EU:s polisiära samarbete och åklagarsamarbete mot grov och gränsöverskridande brottslighet bör byggas ut, och på nationell nivå bör goda exempel från andra länder hämtas hem. Detta gäller både det förebyggande arbetet och underrättelse- och lagföringsverksamheten.

Särskilda yttranden

1. Skärpta straff för terroristbrott, punkt 1 (V)

Linda Westerlund Snecker (V) anför:

Den befintliga terroristlagstiftningen är svåröverskådlig och svår att förstå för allmänheten. Enligt min mening är det inte mer lagstiftning på området som behövs utan snarare ett gediget arbete för att hitta bevis för de terroristbrott som begås. Riksdagens beslut den 22 januari 2020 om ett samröresbrott bidrar tyvärr inte på något sätt till ökad begriplighet eller tydlighet (prop. 2019/20:36, bet. 2019/20:JuU13, rskr. 2019/20:145). Behovet av det beslutade straffansvaret för samröre kan ifrågasättas på den grunden att de handlingar som föreslås bli kriminaliserade redan är straffbara genom finansierings-, rekryterings- och terroristbrottslagarna samt genom bestämmelser i brottsbalken och vapenlagen.

Jag anser också att definitionen av en terroristorganisation i lagen är alltför vag och otydlig för att lagstiftningen ska bli effektiv och användbar. På samma sätt menar jag att definitionen av vilka gärningar som kriminaliseras är alldeles för otydlig. Sammantaget ansåg jag att flera skäl talade emot att genomföra regeringens förslag om ett nytt samröresbrott och att riksdagen därför borde ha avslagit propositionen.

Jag utesluter inte att vissa förstärkningar på området behöver göras, men jag anser att den samlade lagstiftningen bör hanteras som en helhet för att man ska kunna se till att den uppfyller grundläggande krav på proportionalitet, effektivitet och förutsebarhet. Jag anser att riksdagen bör ta ett sammanhållet beslut i samband med riksdagsbehandlingen av förslagen i Terroristbrottsutredningens betänkande En ny terroristbrottslag (SOU 2019:49).

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (M)

Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M) och Mikael Damsgaard (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (SD)

Adam Martinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklad, punkt 17 (KD)

Ingemar Kihlström (KD) och Mattias Ingeson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 17 (L)

Johan Pehrson (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör vara lättare att bryta sekretess i offentlighets- och sekretesslagen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om registrering av att en person sympatiserar med en terrororganisation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rapporteringsplikt och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förbud mot propaganda för terrorism och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för terroristbrott och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omhändertagande av resenärer från terrorkontrollerade områden och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Säkerhetspolisen direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördjupad samverkan inom Norden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:717 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nationellt beslutad lista över terrororganisationer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:750 av Björn Söder m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt ska ta avstånd från och motverka all internationell terrorism och extremism och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att internationell samverkan för att motverka terrorism ska stödjas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att internationell samverkan för att motverka resor i syfte att delta i terrorism eller terrorträning ska stödjas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1091 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda Muslimska brödraskapets etablering i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda Muslimska brödraskapets kopplingar till terrorism och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1427 av Hanna Westerén m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över att i lag förbjuda rasistiska organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2732 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot utländsk finansiering av extremism och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen om paramilitär träning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om landsförräderi och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2830 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU gemensamt bör agera för att lagföra de personer som rest från Europa till framför allt Syrien och Irak för att bli IS-terrorister och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2890 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att hindra hatpredikanter från att resa in i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straffskalor för brott inom terrorismområdet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett breddat förbud som innebär att även deltagande i andra inhemska våldsbejakande organisationers verksamhet bör vara brottsligt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa ett straffansvar för den som publikt publicerar en bild eller ett budskap som ger stöd åt en terrororganisation och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda anskaffande och innehav av terroristbrottsinstruktioner och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny typ av nationell samordningsfunktion bör införas i syfte att stärka samordningen mellan polisen, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket i ärenden som rör terrorism och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare ska tas fram och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över sekretesslagstiftningen så att fler aktörer ska kunna förhindra brott i större utsträckning än i dag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3212 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att förbjuda organisationer som sysslar med kriminell verksamhet eller terrorverksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omhänderta alla som visat sig ha befunnit sig i områden kontrollerade av terrorister och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3220 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda Muslimska brödraskapets etablering i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda Muslimska brödraskapets kopplingar till terrorism och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3221 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge polisen åtkomst till hälso- och sjukvårdsuppgifter i de fall det kan handla om krigs- eller terrorbrott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka arbetet med att jaga terrorister och krigsförbrytare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rådande lagstiftning kring krigsförbrytelser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en haverikommission när Sverige drabbas av ett terrorattentat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C):

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa terrorismen genom ökad samverkan inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3349 av Arman Teimouri (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att i 22 kap. brottsbalken införa en ny bestämmelse som innebär att svenska medborgare som strider mot främmande makter som det svenska försvaret militärt stöttar ska dömas till landsförräderi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3366 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering av myndighetstillhörigheten för det nationella centret mot våldsbejakande extremism och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om analys av hur den regionala samordningen mot radikaliserings kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förberedelse till resa i terrorismsyfte och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskild straffskala för grova brott gällande finansiering av terrorismresor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bestämmelsen om olovlig kårverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottsutredning i fråga om s.k. återvändare och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om informationsdelning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om europeiskt samarbete mot terrorism och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
17. Motioner som bereds förenklat		
2019/20:555	Adam Marttinen m.fl. (SD)	12
2019/20:717	Markus Wiechel (SD)	
2019/20:1427	Hanna Westerén m.fl. (S)	
2019/20:2732	Andreas Carlson m.fl. (KD)	7 och 8
2019/20:2890	Boriana Åberg (M)	
2019/20:3212	Markus Wiechel m.fl. (SD)	4
2019/20:3221	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1–4
2019/20:3349	Arman Teimouri (L)	
2019/20:3366	Johan Pehrson m.fl. (L)	6